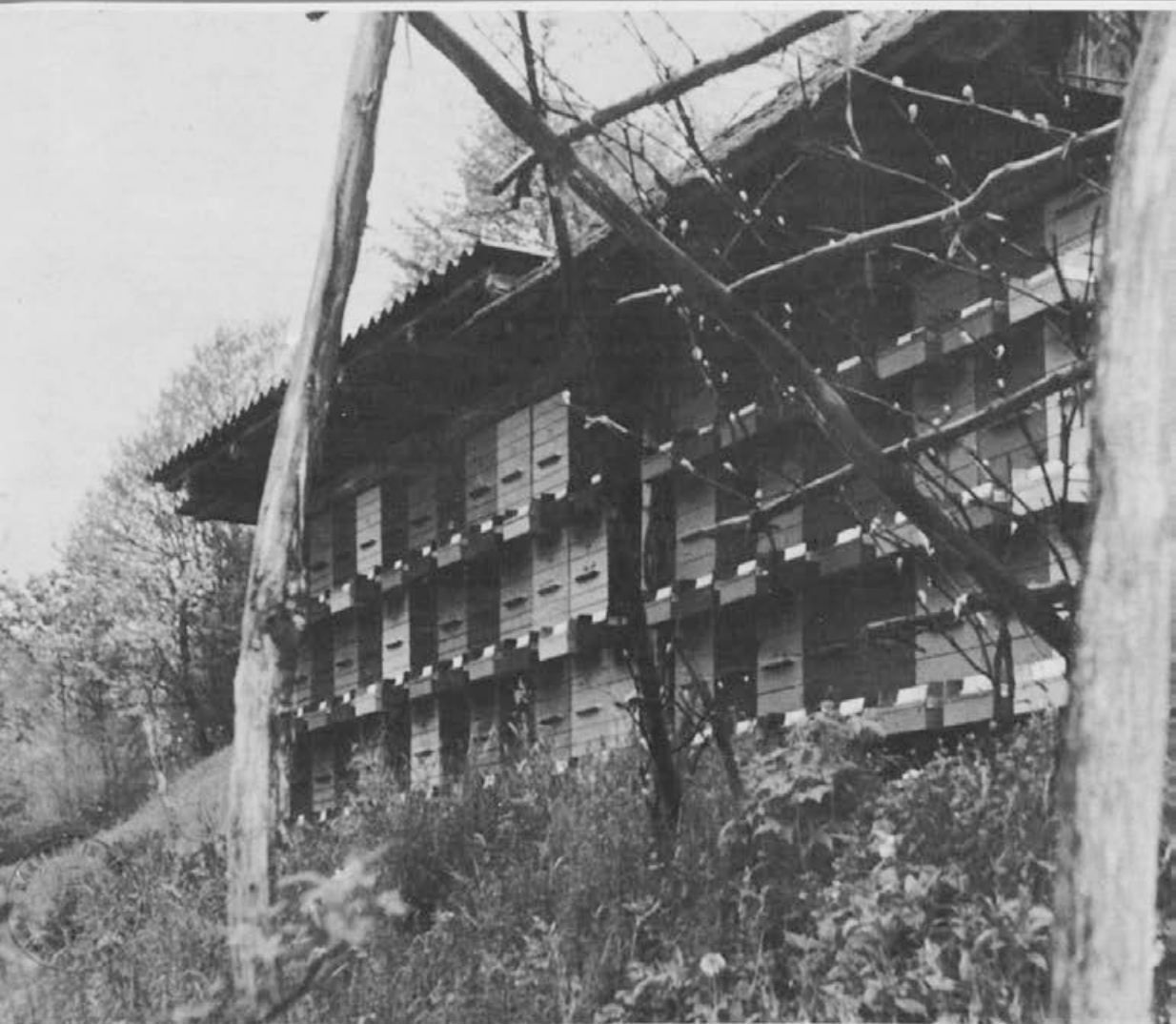

Slovenski čebelar

4

Letnik LXXXXI-Leto 1989

Slovenski čebelar

VSEBINA

Janez Mihelič: XII. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu je bilo v Ljubljani	109
Karel Majcen: Čebelarjeva opravila v aprilu	111

BOLEZNI ČEBEL

mag. Franc Javornik: Zdravljenje hude gnilobe čebelje zalege – da ali ne?	113
Naum Bandžov: Zatiranje in zdravljenje hude gnilobe čebelje zalege – da ali ne?	114
dr. Jurij Senegačnik: Moje izkušnje pri zatiranju varooze	116
Franc Zagorc: Kako zatiramo varoozo s prekinitvijo zaleganja	121

NARAVNO ČEBELARJENJE

Janez Firm: Boj proti varoozi s prirezovanjem in izpiranjem trotovine	122
Janez Firm: Moje izkušnje s KAS	123
Komisija za čebelarski naraščaj: Obvestilo o srečanju in tekmovanju mladih čebelarjev v Murski Soboti	124

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

ZČDS: Vabilo na 38. redno letno skupščino ZČDS	130
Janez Mihelič: Marjan Skok – kandidat za novega predsednika ZČDS	130
Milan Knežević: Razdelitev sredstev republiške SIS za pospeševanje proizvodnje hrane za odrmlje čebelje družine	132
Franc Kolenc: O članku »Čebelariti da ali ne?«	133
France Jeras: Potrebujemo učinkovitejšo organizacijo	135
ZČDS: Zaključni račun ZČDS za leto 1988	137
ZČDS: Delovni načrt Zveze čebelarskih društev Slovenije za leto 1989	138
ZČDS: Določitev višine letnih povračil za uporabo cest za čebelarska vozila	140
Andrej Dvoršak: Poročilo z občnega zbora ČD Dobropole	141

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Boris Slavec: Učinek opravevalne vloge čebele v kmetijstvu ZDA	125
Andrej Schwarzmann: Kako bomo ravnali s trotovcami	127
Franc Šivic: Esperzeta	128
Zdravila, ki jih imamo na zalogi	128

SLOVENSKI ČEBELAR GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

št. 4

1. april

letnik 91

CONTENTS

J. Mihelič: 12 th Conference of modern beekeeping took place in Ljubljana	109
K. Majcen: Beekeeper's occupations in April	111

BEE DISEASES

F. Javornik: Curing american foulbrood – yes or no?	113
Naumabandev: Extirpating and curing american foulbrood – yes or no?	114
J. Senegačnik: My experiences with varroa extirpating	116
F. Zagorc: How to extirpate varroa by breaking of laying eggs?	121

NATURAL BEEKEEPING

J. Firm: Fighting against varroa with drones cutting and washing out	122
J. Firm: My experiences with KAS	123
Beekeeping committee of youth: Report about meeting and competition of young beekeepers in Murska Sobota	124

FROM THE SOCIETY LIFE

ZČDS: Invitation to 38. regular assembly of the year of ZČDS	130
J. Mihelič: Marjan Skok – a candidate for a new president of ZČDS	130
M. Knežević: Distribution of means of republican SIS for furthering food production for dead bee family	132
F. Kolenc: Something about the article »Beekeeping yes or no?«	133
F. Jeras: More effective organisation is needed	135
ZČDS: Balancing of accounts of ZČDS for 1988	137
ZČDS: Working plan of ZČDS for 1989	138
ZČDS: Definition of the heights for the year repayments for the use of roads for beekeeping vehicles	140
A. Dvoršak: A report from the general meeting of ČD Dobropole	141

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

B. Slavec: Bee pollination effect in USA agriculture	125
A. Schwarzmann: How to treat drones?	127
F. Šivic: Esperzity	128
Medicine stock we have	128

XII. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU

JANEZ MIHELIC

Po enoletnem premoru smo se slovenski čebelarji 11. februarja letos zopet zbrali v Ljubljani, tokrat prvič v Festivalni dvorani, na XII. že tradicionalnem republiškem posvetovanju o sodobnem čebelarstvu. Posvetovanja se je udeležilo okoli štiristo čebelarjev, tako da je bila skoraj polna velika dvorana, in sicer zaradi aktualne vsebine posvetovanja kot tudi zaradi kakovostnih predavanj naših znanih čebelarjev praktikov in strokovnjakov. Čebelarji so prišli iz vseh koncev Slovenije, predvsem pa je spodbudno, da se ga je udeležilo tudi precej mlajših čebelarjev. To pa pomeni, da se čebelarji zavedajo, da lahko za zdravje čebel veliko storijo tudi sami, če so oboroženi z znanjem in dognanji sodobne znanosti ter z izkušnjami kolegov čebelarjev. Predvsem je to pomembno za preprečevanje negativnih posledic varooze, nosestavosti in hude gnilobe čebelje zalege. Prav te bolezni pa so bile tudi tema letošnjega republiškega posvetovanja čebelarjev. Veliko čebelarjev je pričakovalo tudi najnovejša obvestila o novih zdravilih proti varoozi.

S predavanji so na posvetovanju sodelovali: Ludvik Klun (o načinu čebelarjenja in razmnoževanju varoe), Janko Božič (o varoi in obiralno-čistilnem vedenju čebel), Jurij Senegačnik (o izkušnjah pri zatiranju varooze), Janez Pislak (o izkušnjah pri preprečevanju čebeljih kužnih bolezni v velečebelarstvih), Lojze Kastelic (o stresu pri zdravljenju čebel), Franc Kolenc (o izkušnjah celjskih čebelarjev pri zatiranju varooze), Alan Kovačević (o novostih pri zatiranju čebeljih bolezni) in Jože Rihar (o čebelah in varoi pozimi).

Program posvetovanja je bil izredno bogat, tako da je bila večina prisotnih čebelarjev zadovoljna. Prav zaradi tega je večina čebelarjev tudi vztrajala do konca posvetovanja.

Večino referatov bomo zaradi zanimivosti objavili v prihodnjih številkah Slovenskega čebelarja, zato ne bom podrobno opisoval vsebine posameznih referatov. Omenim pa naj razpravo, ki je sledila referatom in ki je bila zelo živahna ter kritična.

Pokazalo se je, da imajo slovenski čebelarji zelo različne izkušnje in uspehe pred-

Ludvik Klun med branjem referata

vsem pri preprečevanju posledic varooze. Čeprav je v večini krajev v Sloveniji v zadnjih treh letih prišlo do občutnih izgub čebeljih družin, pa čebelarji iz okolice Celja izgub skoraj niso imeli. To dejstvo pripisujejo dobri organizaciji preskrbe z zdravili in izvajanju zdravljenja na celotnem območju po strokovnih navodilih. Tudi tam, kjer so na večjem območju zdravili vsi čebelarji, so imeli večje uspehe in manj izgub kakor tam, kjer so zdravili le nekateri, zdravljenje pa ni imelo učinka, ker so varoe iz sosednjih nezdravljenih čebelnjakov v nekaj tednih prešle v zdravljene čebelnjake. Čebelarji so na splošno ugotavljali, da so zdravila, registrirana pri nas, premalo učinkovita, opažajo pa tudi že odpornost varoj na posamezne aktivne snovi, zato povečujejo doze, kar pa zaradi čebeljih pridelkov ni dobro. Vsi so si bili enotni, da je nujno potrebno registrirati nova zdravila, kot sta apitol in apistan, z novimi aktivnimi substancami. Čebelarji so negodovali, ker pristojne veterinarske službe v Sloveniji ne izdajo

začasnega dovoljenja za klinično testiranje apistana, katerega aktivna substanca je fluvalinat, medtem ko je vsem znano, da je avstrijska veterinarska služba dovolila njegovo začasno uporabo, čeprav so pri izdaji zelo strogi. Tako na primer ne dovolijo uporabe amitraza, ki ga pri nas množično uporabljamo. Predlagali so, naj VTOZD za veterino v Ljubljani opravi vsa klinična testiranja, seveda po nalogu pristojnih republiških veterinarskih služb.

Dušan Medved je obvestil čebelarje, da je v ZRN že v postopku za registracijo sredstvo Bayvarol, ki vsebuje enega od piretroidov. Glede na omenjeno razpravo je predsednik ZČDS Andrej Petelin obvestil prisotne čebelarje, da bo jeseni čebelarjem na voljo apitol, ki je pri nas že registriran, ostala zdravila pa bodo morala tudi skozi enak postopek registracije.

Čebelarji so v razpravi predvsem poudarili, da bi morali zdraviti v vsej Sloveniji enotno z enim od zdravil, približno v istem času in v zdravljenje zajeti vse čebelarje.

Janko Pislak je čebelarjem povedal nekaj koristnih napotkov.

Dr. Jurij Senegačnik je odgovarjal čebelarjem na vprašanja v zvezi z uporabo novih zdravil.

Le na ta način bomo dosegli, da v bodoče ne bomo imeli večjih izgub čebeljih družin zaradi varooze. Za takšno zdravljenje si prizadeva tudi Zveza čebelarских društev Slovenije. Vse kaže, da bodo sredstva, ki so bila dodeljena ZČDS za zatiranje varooze, takšno akcijo leto jeseni tudi omogočila, seveda v sodelovanju z veterinarsko službo.

Po vsem, kar je bilo na posvetovanju povedanega, se samo po sebi vsiljuje mnenje, da slovenski čebelarji potrebujemo močno strokovno inštitucijo, ki bi čebelarjem in veterinarski službi na osnovi preizkušanja svetovala, katera zdravila naj uporabljajo, in predlagala uporabo novih zdravil, ki se pojavljajo v svetu. Samo na ta način bo zdravljenje čebeljih bolezni vodila stroka.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V APRILU

KAREL MAJČEN

April je čas, ko se za čebelarja začne v čebelnjaku večja opravila. V tem mesecu nadaljujemo z dražilnim kamljenjem, ki sem ga svetoval že za marec. Če je vreme kolikor toliko ugodno, se nekatere družine v tem mesecu razvijejo do take moči, da jih lahko začnem izenačevati. To napravim tako, da zelo razvitim družinam odvzamem satvali dva pokrite zalege skupaj s čebelami, seveda brez matice, in ga (ju) dodam slabo razviti družini. Namesto odvzetih satov dodam satnice. Tako bodo ob začetku pašne sezone čebele enako razvite in delo bo lažje. Pri vseh panjih bomo lahko opravljali ista dela. Nekateri čebelarji izenačevanje odsvetujejo, češ da s tem slabimo močne družine. Glede tega imajo prav tisti čebelarji, ki čebelarijo v velikih panjih, kjer imajo čebele dovolj prostora za razvoj. Pri velikih panjih je slabši družini bolje odvzeti sat ali dva pokrite zalege in že tako dobro družino še okrepiti. S tem posegom bomo povečali pridelek medu. Družina, ki smo ji odvzeli zalego, se bo do morebitne poletne paše še razvila. Če se ne bo, bomo moralizamenjati matico. Naj poudarim, da moramo pri čebelah delati mirno in tiho brez glasnega govorjenja.

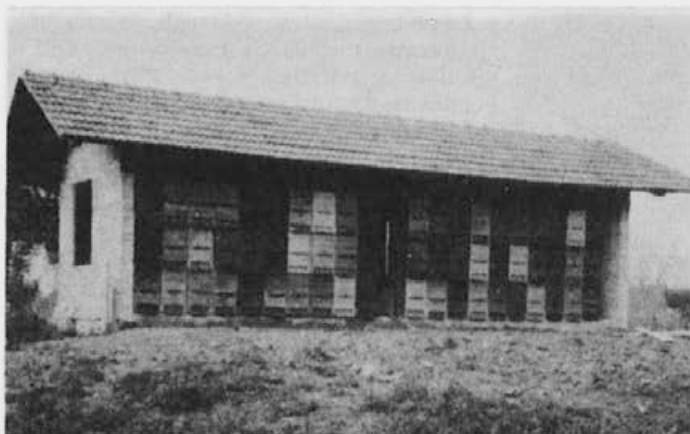
Aprila nas bo s svojim cvetenjem razveselila češnja. Dotok cvetnega prahu in medičine bo tolikšen, da bodo čebele začele

graditi satnice. Zato naj bodo pripravljene, da jih bomo pravočasno vstavili. Družini odvzamemo prazen ali pa meden sat in vstavimo satnice tik ob gnezda. Če je družina močna, damo na vsako stran gnezda po eno satnico. Odvzeto satje prestavimo v plodišče. Ob takih prilikah odpiramo krogi zalege pokrit med in obračam satje. To se pravi, vsak drugi sat obrnem tako, da je med spredaj ali pa spodaj.

Čebele pospešeno jemljejo odkrit med in matica zalega v vedno večjih krogih.

Ob času cvetenja češnje začnemo smukati cvetni prah. Kdor ima notranje smukalče, nima problemov; kdor pa ima zunanje, jih mora nastaviti že v začetku aprila, da se čebele nanje navadijo, in sicer brez smukalnih mreži. Smukalne mreže vstavimo šele kakšen teden pred cvetenjem češnje. Tako se čebele navadijo in pripravljene pričakajo obilnejšo pelodno pašo.

Cvetni prah pobiram dvakrat na teden. Sušim ga na podstrešju na veliki iverni plošči, ki je pokrita z debelejším papirjem. Cvetnega prahu nasujem za prst na debelo. Vsak dan ga premešam, in ko je dovolj suh, ponavadi v 14 dneh, ga presejem, spravim v 2-3 kg polivinil vrečke in za štiri dni vložim v zamrzovalnik. S tem uničimo morebitna jajčeca ali ličinke voščene molja. Po štirih dneh ga vzamem iz zamr

Čebelnjak čebelarja Kovačiča – v pričakovanju nove čebelarске sezone

zovnalnika, zložim vrečke v posode, jih zaprem in cvetni prah čaka do prodaje, lahko celo leto ali še dalj.

V krajih, kjer je veliko mačic, divjih češenj, borovnic, rese ali drugega medovitega cvetja, bo treba še pripraviti medišča. Tako imajo čebele prostor za morebitne viške. V medišče nastavim tudi že satnice, ki jih potem v plodišču postopoma zamenujem s pokrito zalego. Prestavljeno zalego postavimo vedno v sredino nad zalego, da se tako ogreva, v začetku ne manj kot dva do tri sate pokrite zalege.

V tem mesecu imajo nekateri čebelarji že kakšen roj. Roji sicer niso zaželeni, vendar je trenutni položaj čebelarstva zaradi varooze takšen, da ga vsak čebelar rad sprejme. Posebno čebelar, ki je imel zaradi varooze večje padce, se lahko odloči, da panj, ki je rojil, razdeli na štiri družinice. Ker je matičnjakov zadosti, v vsako vcepi 1–2 matičnika, če že nista na satu. Tako lahko pride do šestih družin. Ena družina ostane v izrojenem panju, druga družina je roj in štirje narejenci. Narejence naredi s pokritimi matičnjaki.

Kdor namerava čebele kupiti, je sedaj pravi čas, da to stori. Paziti mora, da bo kupil zdravstveno neoporečne družine z zdravstvenim spričevalom.

Še nekaj besed o nakladnem čebelarjenju.

Čebelarjenje v nakladnih panjih je pravi užitek. Čebelar pa mora biti sam zadosti močan, da lahko vzdiguje in prestavlja težke naklade. Nakladni panj ima vedno zadosti svetlobe. Ni res, da se čebele usujejo na čebelarja, ko odpre panj. Treba je samo

z dletom privzdigniti pokrov zadaj za prst visoko in skozi špranjo spustiti nekaj dimov iz kadičnika. Čebele se pomaknejo med ulice, nato pa čez nekaj trenutkov pokrov snamemo. Čebele so popolnoma mirne. Tudi ob delu tu in tam spustimo malo dima in tako lahko delamo popolnoma brez težav.

Čebelarji še vedno razpravljajo o tem, ali v nakladnih panjih čebelariti z matično rešetko ali brez nje. Praksa je pokazala, da lahko čebelarimo brez rešetke samo v krajih, kjer imajo bogate in hitre, to je kratkotrajne pašeh, kot je na primer akacija, sončnica in podobno. Na teh pašah je donos takšen, da čebele prehitevajo matico. Celico zalijejo z medom prej, kot jo matica zaleže.

Drugače pa je na naših malih in dolgotrajnih pašah, kjer čebele včasih porabijo ves mesec ali pa še več, da napolnijo medišče. Če bi čebelarili brez rešetke, bi imeli samo zelo močne družine, medu pa malo ali celo nič. Zato matico z rešetko omejemo na eno ali dve nakladi, medtem ko mediščne naklade nastavljamo po potrebi.

Če smo čebele zazimili v dveh nakladah in so se toliko razvile, da podsedajo v spodnjo naklado, dvignemo zgornjo naklado. Če v spodnji nakladi ni lepega, nekajkrat zaleženega satja, ga odstranimo in vstavimo lepega. V gnezdu poiščemo matico in jo z dvema lepima, s pokrito zalego izpopolnjenima satoma skupaj s čebelami prestavimo v sredino spodnje naklade, na vsako stran pa vstavimo lepe prazne sate. Vse pokrijemo z matično rešetko in nanjo postavimo staro plodišče s čebelami in za-

lego. Sedaj je matica v prvi nakladi z dvema satoma zalege in osmimi praznimi sati, kamor lahko nemoteno leže jajčeca. Druga naklada je polna zalege in čebel. Mlade dojilje se bodo skozi rešetko preselile k matici in negovale zalego. V drugi nakladi se bo porajala zalega in vse več bo praznih celic, torej prostora za med. Ta poseg se navadno opravi 14 dni po cvetenju ive (mačic).

Če smo čebele zazimili v eni nakladi, položimo na podnico novo naklado z osmimi lepimi sati, v sredino pa damo dva sata pokrite zalege s čebelami in matico. Pokrijemo z rešetko in poveznemo bivše vališče, ki bo odslej naprej medišče.

Drugo širjenje nakladnega panja opravimo, ko začne cveteti češnja. Postopamo podobno kot pri prvem: obe nakladi dvignemo s podnice in ju postavimo na stran. Na podnico postavimo novo naklado, ki je opremljena s štirimi lepo izdelanimi, nekajkrat zaleženimi sati in štirimi satnicami. Ob stranski steni postavim star sat, nato dve satnici in spet star sat. V sredini nam ponovno ostane prostor za dva sata. Iz plodišča vzamem dva lepa sata pokrite zale-

ge z matico in ju prestavim v novo plodišče. Pokrijem ga z matično rešetko in nanjo naveznem staro vališče in medišče.

Tako imamo v prvi nakladi pod matično rešetko plodišče z matico, šestimi izdelanimi sati in štiri satnice. S tem smo dali matici dovolj prostora za zaleganje jajčec, dojiljam dovolj dojiljnih mest, gradilkam dovolj prostora za gradnjo satja, nabiralcam pa dovolj praznih celic v dveh nakladah nad matično rešetko. Tako je konec aprila ali v začetku maja družina pripravljena za veliko pričakovanje. Če je v naravi kaj paše, bodo čebele lepo gradile satje, družina pa ob polni zaposlenosti ne bo mislila na rojenje.

Nakladnih panjev ne izenačujemo, pač pa slabše okrepimo iz rezervnih panjev ali slabičev. Tako ustvarjamo močne družine, ki nam ob dobri paši tudi veliko prinesejo. Ker lahko panj povečujemo, s prostorom ni težav.

Če nam je uspelo družine razviti do potrebne moči, potem lahko upamo, da nas v prihodnjih mesecih ne bodo pustile na cedilu.

Bolezni čebel

ZDRAVLJENJE HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE – DA ALI NE?

mag. FRANC JAVORNIK

Gornji naslov je bil tema znanstvenega posvetovanja, ki je bilo 25. februarja 1989 v Skopju, organizirala pa sta ga ZČOJ in Pčelarski savez Makedonije v sodelovanju z republiškim komitejem za poljedelstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo, veterinarskim inštitutom iz Skopja, Gospodarsko zbornico Makedonije in poljedelsko-predelovalnim kombinatom iz Skopja.

Na posvetovanje so bili vabljeni znanstveni delavci, ki se ukvarjajo s preučevanjem čebelarstva in nalezljivimi boleznimi čebel iz Beograda, Zagreba, Sarajeva in Skopja, izkušeni, napredni čebelarji, zvezni veterinarski inšpektor ter veterinarski inšpektorji republik in pokrajin.

Posvetovanja so se udeležili uveljavljeni

znanstveni delavci in strokovnjaki, med njimi tudi dr. Kulinčević in dr. Suljemanović, zvezni veterinarski inšpektor, predstavniki raznih kmetijskih in veterinarskih institucij, predstavniki vseh republiških čebelarskih zvez, predstavniki delovnih organizacij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, odkupom in predelavo čebeljih pridelkov, ter napredni in izkušeni čebelarji iz vse države. Na posvetovanju se je zbralo več kot 200 udeležencev. Iz Slovenije so bili poleg mene še predsednik ZČDS Andrej Petelin, član predsedstva Ivan Gradič in veterinar Aleš Gregorc iz Hmezada, pogrešali pa smo strokovnjake z veterinarske fakultete v Ljubljani.

Posvetovanje je odprl predsednik ZČOJ

dr. Đuro Berber. V svojem govoru je poudaril, da je v Jugoslaviji močno razširjena huda gniloba čebelje zalege, tako da povzroča veliko škodo. Nenehno pa iščemo nove poti za njeno uspešno zatiranje.

Zvezni veterinarski inšpektor dr. Spajić je v svojem referatu opozoril na zakonske predpise, ki urejajo zatiranje hude gnilobe čebelje zalege in prijave bolezni v biltenu po republikah. Zanimiva je ugotovitev, da je v Sloveniji prijavljeno skoraj toliko žarišč bolezni kot v vseh ostalih republikah skupaj. Dejansko pa je bolezen v drugih delih države mnogo bolj razširjena, manj pa jo prijavljajo in uradno zatirajo.

Osrednji referat je podal Naum Bandžov. Prikazal je zgodovino bolezni, izkušnje tujih in domačih strokovnjakov na področju zdravljenja bolezni ter svoje delo na tem področju.

Predstavljenih je bilo še več koreferatov, med njimi tudi dva iz Slovenije. Avtorji večine koreferatov so posredovali svoje izkušnje in odkritja pri zatiranju in zdravljenju hude gnilobe. Večina je poudarila, da so bile to znanstvene raziskave, ki so potekale v soglasju in z dovoljenjem republiških veterinarskih uprav. Rezultati pri večini avtorjev pa so bili spodbudni.

V izrazu je sodelovalo večje število

strokovnjakov, veterinarjev in čebelarjev. Spraševali so tudi o uporabi antibiotikov in kemoterapevtikov za zdravljenje hude gnilobe in o ustrezni spremembi predpisov. Mnenja o uporabi zdravil pa so bila v razpravi precej nasprotujoča. Čebelarji, predvsem makedonski, so bili za uporabo zdravil. Velečebelar Ivica Vener pa se je zavzel za radikalen pristop k zatiranju bolezni, saj, kot trdi, si v svojem čebelarstvu ne more privoščiti polovičnih ukrepov. Nekateri veterinarski strokovnjaki so bili proti uporabi zdravil, drugi pa uporabe zdravil sicer niso izključili, poudarili pa so, da bi morala biti strogo nadzorovana. Po njihovem mnenju lahko zakonodaja spremenijo le na podlagi potrjenih znanstvenih ugotovitev. Zadnjemu mnenju smo se pridružili tudi udeleženci iz Slovenije. Poleg uporabe zdravil so obravnavali tudi problem ostankov antibiotikov v medu ter kontrolo po zdravljenju pridelanega medu.

Ob koncu posvetovanja so udeleženci imenovali komisijo, ki bo pregledala in urenila vse gradivo s posvetovanja in pripravila ustrezne zaključke. Na njihovi osnovi in na osnovi preverjenih novih znanstvenih dognanj pa bodo podali predlog za spremembo zakonodaje o zatiranju hude gnilobe čebelje zalege.

ZATIRANJE IN ZDRAVLJENJE HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE – DA ALI NE?

NAUM BANDŽOV

Povzetek uvodnega referata Nauma Bandžova na okrogli mizi o hudi gnilobi, ki je bila v začetku marca v Skopju.

Največja ovira čebelarjenja so nalezljive bolezni čebel, ki se pojavljajo tako pri odraslih čebelah kot v zalegi. Najhujša bolezen je vsekakor ameriška ali huda gniloba čebelje zalege, ki jo povzroča bakterija *BACILLUS LARVAE*. Ta uničuje ličinke, negativno deluje na socialno življenje družine in povzroči njeno neizbežno smrt. Brez pravočasnega strokovnega posega se bolezen hitro širi in pomeni nevarnost ne le za obolelo družino, temveč za vse čebeljake določenega področja. Naši zakonski predpisi zahtevajo ob pojavu hude gnilobe čebelje zalege radikalno uničenje celotne čebelje družine, zažiganje satov in panja, voska in medu. Za vsa škoda pa

družba čebelarju povrne določen znesek odškodnine.

Takšno zatiranje hude gnilobe je drago in nesprejemljivo, če upoštevamo ceno uničenega panja in družine, še posebej takrat, ko čebelar ne dobi povrnjene škode. Takšno zatiranje je nepotrebno posebno po pojavu antibiotikov, to je po II. svetovni vojni. Z njimi so v svetu in pri nas že uspešno ozdravili hudo gnilobo čebelje zalege. Člani Čebelarske zveze Jugoslavije smo zato odgovorni, da po vsestranski analizi predlagamo spremembo zakonskih predpisov.

Povzročitelj hude gnilobe

Duhovnik Johanes Dzierzon, utemeljitelj modernega čebelarstva, je že leta 1855 objavil svoja odkritja glede čebelje

kuge. S pojmom kuga je razlikoval dve povsem različni bolezni: maligno in benigno kugo, obe pa se pojavljata pri mladih ličinkah. Petdeset let kasneje so bakteriologi potrdili njegove ugotovitve in boleznici sta dobili imeni ameriška in evropska gniloba. Zgodovinske podatke o preučevanju teh bolezni pa lahko najdemo tudi v zapisih Kleina (1871, 1878) in Fräsera (1961).

Povzročitelja hude gnilobe čebelje zalege je v umrlih čebeljih ličinkah prvi odkril White (1905). Imenoval ga je »BACILLUS X«. Šele leta 1907 je ta vrsta mikroorganizma dobila ime, ki ga uporabljamo še danes – »BACILLUS LARVAE WHITE«.

Čeprav je v literaturi za to vrsto povzročitelja bolezni več sinonimov, se vsi avtorji v glavnem strinjajo v opisovanju njegovih morfoloških in bioloških značilnosti. Bacil je paličaste oblike, dolg 2 do 3 mikronov in širok 0,5–0,8 mikrona, ima zaobljene konce, v kulturah pa ga srečamo kot daljše ali krajše verige ali niti. Spore tega bacila so ovalne oblike, dolge od 1,1 do 1,9 mikrona in široke 0,6–1,3 mikrona. V velikem številu ga najdemo v vseh bolnih in mrtvih ličinkah. V mrtvih ličinkah zelo hitro preide v sporo. Spore so neverjetno odporne na toploto in v vreli vodi lahko ostanejo več minut. Spore so prav tako zelo odporne za izsuševanje. V istem čebelnjaku se bolezen lahko pojavi tudi večkrat.

Če analiziramo položaj po vnosu bacila – okužbe v panj, se usoda čebelje družine lahko odvija v tri smeri:

1. Razvije se zelo močna okužba, pri čemer pride do velike izgube ličink, tako da prej ali slej izgubimo celotno družino.

2. Obstaja možnost, da se v satih z zalego pojavi le nekaj mrtvih ličink, ki jih čebele čistilke hitro pospravijo, nato pa čebelja družina ozdravi, tako da čebelar teh sprememb niti ne opazi.

3. Pojavi se lahko samo manjše število obolelih ličink, kar lahko traja več mesecev. V tem primeru družina lahko popolnoma ozdravi ali popolnoma propade. Oboje je odvisno od vrste okoliščin, ki imajo določilen vpliv na rezultat okužbe in njen razvoj. Ti dejavniki so globoko zakoreninjeni v genetskem bistvu in življenjski okolici *Bacillus larvae*, prav tako pa tudi v genetski osnovi in življenjski okolici medonosne čebele.

Pot do okužbe

Do okužbe ličink z ameriško gnilobo pride po peroralni poti, kadar njihova hrana vsebuje *Bacillus larvae*. Večina avtorjev, ki so raziskovali ameriško gnilobo čebelje zalege, meni, da je vir okužbe obolela ličinka, njeno truplo in okuženi med. Posebej je nevaren tisti med, ki se nahaja okoli okužene zalege, medtem ko je med iz satov brez zalege manj nevaren. Zdrava družina pa se lahko okuži tudi, če jo prenesemo v panj, v katerem je predhodno živela obolela družina. Nadaljnja možnost okužbe je v napajalniku čebel, medtem ko je okužba prek cvetov vprašljiva.

Družine lahko okužimo tudi s prenosom satov iz enega panja v drugega. Po mnenju številnih strokovnjakov je to eden najbolj pogostih načinov prenosa okužbe. Do okužbe lahko pride tudi pri prenosu čebeljih družin iz enega v drug čebelnjak.

Vpliv letnega časa na okužbo s hudo gnilobo ni bistven. White je dokazal, da se zalega lahko eksperimentalno okuži v vseh letnih časih. Vendar pa se gniloba zelo redko pojavlja spomladi. Običajno se pojavi junija, julija ali avgusta. To pripisujejo dejstvu, da je za optimalni razvoj bacila potrebna temperatura med 37 in 39 °C.

White je ugotovil, da so močne družine z obilno zalego pogosto zelo okužene s hudo gnilobo tudi zato, ker so bolj nagnjene k ropanju slabših družin, kjer se okužijo. Pri tem pa je ugotovil, da pri različnih vrstah čebel ni razlik v odpornosti.

Zelo zanimiv je podatek (Sturtevant in Rawell 1953), da čebele s pomočjo mehanizma medenega ventila na medenem želodčku izločijo do 79 odstotkov spor *Bacillus larvae*, preden odložijo nektar v satje. Spore, ki pridejo v črevo čebel, se izločijo z iztrebki, ker se v črevesu ne razvijajo (Wilson, 1967). V normalnih okoliščinah, ko se čebele trebijo zunaj panjev, sončna svetloba in dež počasi uničita spore (White, 1920). Če pa se trebijo v panju, se spore hitro prenesejo v hrano ličink.

Na koncu je treba poudariti, da v normalnih okoliščinah ne pride tako hitro do okužbe čebelje družine z *Bacillus larvae*. S poizkusi so dokazali, da družine prenesajo vnos velikih količin spor, ne da bi se razvila bolezen ali pa se razvije le lažja

okužba, ki izgine brez zdravljenja (Hamilton, 1970). Dokazali so tudi (Goshnauer in L'Arrivee, 1969), da za razvoj okužbe ni dovolj samo prenašanje spor na čebele v istem čebelnjaku, prav tako pa tudi ne z orodjem in drugo opremo. Mnogo bolj je nevarna okužba z medom in s prestavljanjem satov oziroma združevanjem družin.

Življenjsko okolje *Bacillus larvae*

Ličinke se zelo različno odzivajo na okužbo. Najbolj občutljive so ličinke, stare 24 ur oziroma manj, ki obolijo v 44,1 odstotka primerov. Ličinke, stare med 24 in 48 ur, obolevajo le 4,8-odstotno, medtem ko so ličinke, stare 2 do 4 dni, na bacil povsem odporne. Bacil mora imeti primerno okolje, da se lahko razvije, v nasprotnem primeru odmre. Od tega je odvisno, ali se bo v panju okužba razvila ali ne.

Zaradi specifičnega oplojevanja čebel lahko trdimo, da nimamo 100-odstotno čistih vrst. Metoda umetnega osemenjevanja pa nam omogoča, da vzgojimo takšno vrsto čebel, ki bo dajala najboljše rezultate in bo tudi najbolj odporna proti raznim boleznim.

Zelo malo ljudi ve, da ima tudi *Bacillus larvae* svojega nasprotnika, virus,

ki ubija bakterije. Ta bakteriofag je prvi odkril Baumgartner leta 1948 in ga opisal kot »Spiralo flagela«. S tem bakteriofagom so eksperimentirali v čebelarškem inštitutu Dol na Čehoslovaškem in dobili dobre rezultate.

V svetu pa so v zadnjem času namenili veliko pozornosti raziskovanju vpliva sulfonamidov in antibiotikov na *Bacillus larvae*. Rezultati, ki so jih dobili, so izjemno spodbudni. Pokazali so, da je *Bacillus larvae* zelo občutljiv na antibiotike iz skupin penicilinov, streptomycinov, oksitetraciklina, tetraciklina in klortetraciklina. Podpolkovnik Bandžov iz Skopja je sam opravil ustrezne poizkuse leta 1987. Rezultati teh poizkusov so enaki rezultatom, ki so jih dobili strokovnjaki čebelarškega inštituta v Dolu. Ti in drugi rezultati dokazujejo, da lahko hudo gnilobo čebelje zalege omejimo enako kot ostale nalezljive bolezni čebel, oziroma da jo lahko uspešno zatiramo in zdravimo.

V Jugoslaviji so prve pozitivne rezultate pri zdravljenju hude gnilobe dosegli prof. Kulinčević, prof. Sulimanović, mag. Klinar in drugi. Avtor Bandžov pa jih podrobneje analizira v svojem magistrskem delu.

Prevod in priredba
Andrej Dvoršak

MOJE IZKUŠNJE PRI ZATIRANJU VAROOZE

prof. dr. JURIJ SENEGAČNIK

Referat na XII. republiškem posvetovanju o čebelarstvu 11. 2. 1989 v Ljubljani

Skoraj deset let je že, kar se je v severozahodni Sloveniji pojavila varoa. Prišla je k nam v panjih, ki so bili na paši v južnejših predelih države. Od tedaj se je nezadržno razširila v sleherni slovenski čebelnjak in povzročila nesluteno škodo.

Podrobnejše, temeljito razmišljanje o katastrofalnem vdoru varoe k nam in v druge evropske države (razen na otoško Anglijo) je pokazalo, da je njeno razmnoževanje vendarle možno uspešno zavirati, seveda ob strogem upoštevanju bioloških

značilnosti tako zajedavca kot njenega gostitelja, tj. čebelje družine.

Medtem ko se na indijski čebeli zaradi njenih specifičnih bioloških okoliščinah varoa ni mogla dodobra razviti, zaradi česar živi s svojim gostiteljem v ravnovesju, pa se je ob srečanju z evropsko čebelo v hipu prilagodila novim, znatno ugodnejšim pogojem za razvoj. Zato je v zadnjih desetih letih opustošila veliko število panjev po kontinentalni Evropi, razširila pa se je tudi že povsod tam, kjer ni indijske čebele.

Evropska čebela, tj. *Apis mellifica*, nima obrambnih mehanizmov za zaviranje varoinega razvoja, ki jih najdemo pri indijski čebeli. Pri evropski čebeli pogrešamo predvsem:

1. pomanjkanje samočistilnega nagona čebel;

2. slabo regulacijo temperature v čebeljem gnezdu. Pri indijski čebeli je temperatura do 38° C, pri naši čebeli pa 32–24° C, kar je znatno ugodneje za razvoj varoe;

3. nižjo količino juvenilnega hormona, kar je značilno za indijsko čebelo, ki ovira razvoj varoe;

4. nagon za čiščenje neizleženih, pokritih celic je manj izražen pri indijski čebeli, saj so pokrite celice z neizleženimi varoami lahko za varoo uspešna past;

5. krajšo dobo pokrite zalege je pri *A. mellifica* (okoli tri dni), kar omogoča razmnoževanje tudi v celicah čebel delavk. Pri *A. cerana* je ta razvoj mogoč le v trotojskih celicah, ki so pokrite okrog 11–12 dni, torej toliko kot pri nas celice delavk. Razvoj varoe od izleženega jajčeca do odrasle, oplojene samice pa traja okrog 9 dni.

Razvoj varoe pa na določenih mestih močno pospešujejo tudi meteorološki dejavniki. V eni sezoni se razmerje med čebelami in zajedavci povzpne na 1 : 150.

Lastnosti varoe

Varoozo razširjajo odrasle samice, ki se nahajajo na čebelah in trojih, pa tudi v pokritih celicah, kjer zalegajo jajčeca. Razvojne oblike varoe so jajčeca, ličinke, protonimfe in deutonomimfe. Svojim gostiteljem lahko odvzamejo hemolimfo tako protonimfe, deutonomimfe kot odrasle varoe. Samčki, ki se izležejo v pokritih celicah, tam oplodijo mlade varoe in potem poginejo. Razvojne oblike, kot so proto- in deutonomimfe, že parazitirajo svoje žrtve, tj. bube, prav tako odrasle varoe, ki so prišle v celice oz. so se tam razvile. Po izhodu iz celic varoe še naprej parazitirajo na odraslih čebelah, dokler ne gredo v celice dva dni prej, preden so pokrite, in se tam naprej razmnožujejo.

Varoa se hrani vsaki dve uri in pri tem svojemu gostitelju vsakokrat odvzame do 0,1 mg hemolimfe, kar dnevno lahko znese do 1 mg in še več, tj. približno odstotek telesne teže gostitelja. Teža odrasle varoe pa je 0,3 mg. Položaj je podoben, kot če bi odraslemu človeku, težkemu 70 kg, dnev-

no odvzeli 0,7 dl krvi.

Na odraslih čebelah najdemo varoo najpogosteje na čebelah dojljah in to na telesnih predelih, kjer je možna punkcija za dostop do hemolimfe, torej tam, kjer je intersegmentarna membrana. Ko se hrani, je zelo rada na toraksu, to pa je njeno termpreferenčno področje.

Posledice parazitiranja bub in odraslih čebel so zelo hude; znatno slabši je razvoj krmilnih žlez, slabša je kakovost mlečka, znižajo se beljakovine (do 20 odstotkov) v hemolimfi, izčrpavano je maščobno tkivo, celotna teža je znižana do 30 odstotkov, znižana je celotna aktivnost čebel, zelo je skrajšana življenjska doba (do 50 odstotkov in več), najdemo defektne čebele s pokvarjenimi krili ali brez njih, v celicah so tudi mrtve čebele, pogosto pride do infekcij, ropanja, praznih panjev, opuščene zalege, ker jo čebele zapustijo in zbežijo iz panja. Najresnejše stanje je proti jeseni, ko paša pojenjuje, varoa pa množično vdira v celice z zalego delavk.

Glavni vzroki za okužbo z varoo so: zalevanje čebel in troto v tuje panje; rojenje; beg iz panjev; prenos varoe prek drugih žuželk, npr. os; prevažanje in prevelika koncentracija čebel na nekem področju; ropanje ter prodaja rojev in družin.

Z navedenimi dejstvi pa so na splošno povezani tudi vzroki za neuspehe pri zatiranju varoe, npr.:

1. pomanjkljivo poznavanje in neupoštevanje življenjskih navad in razmnoževanja varoe in čebel;

2. pomanjkljivo, največkrat prepozno izvajanje zdravilnih ukrepov;

3. neučinkovitost ali premajhna učinkovitost akaricidnih pripravkov;

4. nepravilno doziranje pripravkov (preveč, premalo);

5. odpornost zajedavca zaradi prepo- gostih (često tudi nepotrebnih) ukrepnanj z istim sredstvom;

6. opuščanje istočasnega načrtnega zdravljenja vseh panjev na določenih področjih;

7. sekundarne infekcije, ki jih varoa pri sesanju hemolimfe vnaša v svoje gostitelje, npr. v bube ali odrasle čebele. Tako se lahko prenašata huda gniloba, virus akutne paralize itd.

Postopki zdravljenja

Brez kemoterapevtskega zdravljenja

varoe ni mogoče uspešno zatirati, naši postopki pa so vselej še dosti bolj uspešni, če jih kombiniramo s hkratnim biološkim zdravljenjem, h kateremu poleg ostalih posegov spada tudi izrezovanje pokrite trotovine, ki je past za varoo. Na ta način lahko uničimo do 30 odstotkov varoj in s tem precej zmanjšamo stopnjo okuženosti.

S kemoterapevtskim zdravljenjem naj bi dosegli:

– čim večji uspeh ob čim manjšem tveganju;

– ob vsakem kemoterapevtskem posegu naj bi dosegli vsaj 90-odstotno učinkovitost, za to pa je potrebna tako imenovana zdravilna ali kurativna doza;

– zdravljenje ne sme biti nevarno za čebele in tudi ne za izvajalca. Tolerančna doza je tista količina zdravila, ki za čebele še ni škodljiva. Položaj je najugodnejši, če je razmerje med obema dozama, tj. kurativno in tolerančno, čim nižji.

Možnosti vnosa zdravil v panj

1. Pri uporabi tako imenovanih sistemikov vnašamo zdravilo v panj s škropljenjem. Sistemiki so zdravila, ki prek tekoče hrane preidejo v hemolimfo čebele, od tod pa v hemolimfo varoe, ki nato pogine.

2. Akaricid razpršujemo v panj v obliki blage megle. To lahko naredimo z ročnimi vrtnimi razpršilci ali pa z večjimi napravami, tako imenovanimi dihurji. Kot topilo oz. nosilno sredstvo za zdravilo lahko uporabimo vodo ali pa določena organska topila.

3. Pri dimljenju vnesemo zdravilno sredstvo v panj v obliki zdravilnega dima, ki uničuje zajedavce.

4. Zdravimo tudi z zapraševanjem čebel.

5. Zdravilo lahko vnesemo v panj tudi s pomočjo izhlapevanja.

Poznamo kratkotrajno pa tudi dalj časa trajajoče učinkovanje, npr. pri zdravljenju z različnimi pripravki mravljinčne kisline. Hlapi mravljinčne kisline vdirajo tudi v pokrite celice in uničujejo varoe, ki so v njih, ne pa tistih, ki so na čebelah.

6. Najnovejši in do sedaj najobetavnejši način zdravljenja pa je vnos nehlapnega akaricida (fluvalinat), ki se v panju izloča dalj časa, to je od tri do pet tednov.

Kako sem varoo zatiral v letih 1981–1988

Po kratkem gornjem uvodu o najvažnej-

ših lastnostih varoe in posledicah, ki jih ta zajedavec povzroča na čebeljih družinah, ter o možnostih za vnos zdravilnih sredstev v panj, želim na kratko prikazati, s kakšnimi ukrepi sem varoo skušal zatirati v svojih panjih od leta 1981 dalje. Čebelarim z okoli 40 panji, vsako pomlad pa jih deset prodam.

Do sedaj zaradi varoe še nisem izgubil nobene družine.

Poleg izrezovanja trotovine iz gradilnikov (kar zaradi kontrole in preprečevanja rojenja počnem že več kot 30 let), s čimer se odstrani okrog 30 odstotkov zajedavcev, sem največjo pozornost pri zatiranju varoe posvečal spomladanskim in jesenskim kemoterapevtskim posegom: spomladi (marec–april) in v začetku jeseni (september–oktober) sem dosledno zdravil po štirikrat. Zdravljenje poteka v razmakih 6–7 dni, ker čebel nimam v kraju stalnega bivališča. V primeru slabega, preveč hladnega vremena sem tu in tam moral zdravljenje za kak dan preložiti. Štirikratno zaporedno zdravljenje je uničilo glavnino varoj, tudi tistih, ki so v intervalih med posameznimi dimljenji prihajale iz celic.

Zelo pomembno se mi zdi zlasti oktobrsko zdravljenje, ko se zalega običajno že izleže, tako da zdravilno sredstvo zanesljivo deluje na vse zajedavce, ki so na čebelah.

V letih od 1981 do jeseni 1988 sem (po vrstnem redu) uporabljal naslednja zdravilna sredstva:

– 1981–1983: danikoroper, japonsko sredstvo, dimni koluti;

– 1984–1986: apiakaridim, Dalmed, Split, dimni koluti;

– 1987 – do jeseni 1988: dimni lističi z amitrazom. Na lističe filter papirja velikosti 8 x 2 cm sem nakapal 0,1 ml 20-odstotnega amitraza (jugoslovanski proizvod tovarne Ruše, trgovsko ime mitac 20), jih po dolžini prepognil v obliki črke V in jih, tleče na obeh koncih, z dolgo pinceto, potisnil pri odprtem žrelu v panj. Kontrolo sem opravil po 1–2 urah. Filter papir je bil prepojen s KNO₃;

– september–oktober 1988: prvo zdravljenje z dimnimi amitraznimi lističi, nato pa sem trikrat zapored v razmaku 6–7 dni na družine razpršil po približno 15 ml vodne emulzije fluvalinatnega pripravka klartan (razredčitev 1 : 1000). Ko-

ličina aktivne snovi, ki sem jo uporabil za normalno družino, je bila okrog 3,6 mg, za prašičke pa seveda ustrezno manj.

V tri panje pa sem vložil lipove deščice velikosti 15 x 2,5 x 0,2 cm. Deščice so bile prepojene z emulzijo klartana (1+4) in so vsebovale približno 0,15 g, tj. 150 mg fluvalinata. V panjih sem jih pustil do začetka novembra.

Rezultati

Ves čas zdravljenja, tj. od l. 1981 dalje, pri občasnih kontrolah nisem ugotavljal kakih vznemirljivih znakov oziroma posledic okužbe, ki se javljajo le v neurejenih okoliščinah. Pri prvih jesenskih zdravljenjih je običajno odpadlo manj kot 100 varoj, pri naslednjih pa še manj, kar dokazuje, da tudi zalega ni bila kaj prida okužena. Delno je to morda tudi posledica dejstva, da so najbližje družine drugega čebelarja oddaljene približno 1 km, vendar so bile pri njem okužbe precej resne.

Navedeni rezultati veljajo tako za uporabo dimnih sredstev kot tudi za uporabo obeh fluvalinatnih emulzij, tiste za razprševanje (v razmerju 1 : 1000) in tiste, s katero prepojimo leseni nosilec.

Iz vsega do sedaj navedenega je razvidno, da pri sistematični uporabi akaricidov zajedavec zlepa ne doseže odpornosti, saj sem (ob hkratnem izrezovanju trotovine) kar 6 let zapored uničeval varoo v bistvu z istim sredstvom: **najprej z japonskim danikoroperjem, nato s splitskim apiakari-dimom**, ki je posnetek japonskega sredstva. Aktivni substanci v teh dveh pripravkih sta malation in tedion. Danes domevajo, da zajedavci dosežejo odpornost po 15–20 generacijah, seveda pri zelo pogostih zaporednih uporabah, ne pa, če je med spomladanskim in jesenskim zdravljenjem kar pet mesecev premora. Na splošno pa seveda velja pravilo, naj bi zaradi boljših učinkov akaricide menjali na dve leti.

Drugo sredstvo, ki sem ga uspešno uporabljaj, je amitraz. Dvajsetodstotno raztopino te snovi sem v količini 0,1 ml (tj. 20 mg aktivne substance, toliko kot predvidevajo jugoslovanski predpisi) nakapal na lističe filter papirja, prepojene z 10-odstotno raztopino solitra (KNO_3), in jih pri odprtem žrelu potisnil globoko v panj. Ta postopek čebel ni vznemirjal. Amitraz je

zelo učinkovit akaricid in ga uporabljajo tudi kot kontrolno sredstvo za ugotavljanje učinkovitosti drugih akaricidov oziroma varocidov.

Nekateri strokovnjaki poročajo, da pride po uporabi amitraza tu in tam do preleganja matic, sam pa sem tu in tam na trotovskih gradilnikih opazal zametke poapnele zalege. To dokazuje, da akaricidi do neke mere le oslabijo odpornost čebeljih družin. Kako bo to v prihodnosti, ko bomo zdravili s fluvalinatom, na začetku leta 1989 še ne vemo, pričakujem pa, da bo bolezen popolnoma izginila.

Zadnje zdravilno sredstvo, ki sem ga začel uporabljati šele preteklo jesen, je fluvalinat, to je sintetični cianopiretroidni insekticid širokega spektra. Na večino členonožnih škodljivcev, med katere spada tudi pršica varoe, deluje zelo učinkovito. Za sesalce, ptice, oprahujoče in nekatere druge koristne žuželke je malo toksičen. Zelo toksičen pa je za ribe in druge vodne organizme. Ne ostaja v zemlji, vodi ali na poljščinah, kjer je njegova polovična življenjska doba 1–2 tedna. Razgradni produkti so manj toksični kot osnovna spojina.

Bistvo zdravljenja s fluvalinatom, ki je skorajda nehlapen, je v tem, da z njim prepojimo primeren nosilec, ki nato tri do pet tednov ostane v panju, npr. med dvema satoma zalege. Čebele hodijo po nosilcu, npr. deščici, kjer se jih pri dotiku prijemajo molekule zdravila, ki nato učinkujejo na varoo. Če je nosilec v panju dovolj dolgo, bodo poginile tudi tiste varoe, ki prihajajo iz celic skupaj z izleglimi čebelami.

Fizikalno-kemijski in farmakološki podatki o fluvalinatu:

Fluvalinat je v obliki dveh pripravkov:

- klartan, 240 g fluvalinata na liter, proizvajalec Sandoz;
- mavrik, 240 g fluvalinata na liter, proizvajalec prav tako Sandoz.

V ZDA je fluvalinat na voljo v obliki pripravka mavrik aquaflo, proizvajalec Zocon Corporation, Palo Alto, California, tudi tu je 240 g fluvalinata na liter. Obstaja tudi raztopina mavrika, ki vsebuje 120 g aktivne snovi na liter, kar je treba upoštevati pri morebitni uporabi te modifikacije.

Topnost v vodi je manj kot 5 ppb, tj. manj kot 5 milijardink grama na kg, torej se zaradi hidrofobnosti v medu skoraj ne

topi, zato tudi ni nevarnosti ostankov. V številnih organskih topilih je dobro topen. Tenak sloj vodne emulzije na soncu je obstojen dva dni.

1,6-odstotna vodna emulzija ima polovično razpadno dobo v pyrex posodi 12 dni.

Termična obstojnost: najmanj 3 ure na 100 °C ali pa 18 mesecev na 42 °C v steklenih posodah.

Hidrolitska stabilnost – polovična življenjska doba v dneh:

pH	na 25 °C (dni)	na 42 °C (dni)
3	30	35
6	30	8
9	1–2	1

Emulzije fluvalinatnih pripravkov bodo torej zadovoljivo obstojne in učinkovite le v rahlo kislih medijih.

Toksičnost za sesalce (pri tehničnem fluvalinatu):

Za podgane oralno:

LD₅₀: 260–280 mg/kg telesne teže,

za miši oralno: 150–220 mg/kg telesne teže),

akutna toksičnost dermalno za zajce in podgane: 20000 mg (= 20 g/kg telesne teže).

Rahlo draži kožo in oči, priporočljiva je uporaba rokavic in zaščitnih očal.

Do sedaj niso ugotovili organa, na katerega bi fluvalinat deloval toksično. Na glodalcih niso ugotovili onkogenega ali teratogenega delovanja, pa tudi ne učinkov na razmnoževanje.

Pri prečiščenih fitosanitarnih pripravkih, kot sta klartan in mavrik, je toksičnost še znatno nižja, to se pravi, da je LD še znatno višji, kar je vsekakor zelo pomembno.

Toksičnost fluvalinata na čebele in varoe:

Je kontaktni insekticid in učinkuje na centralni in periferni živčni sistem. Medtem ko čebelam praktično (pri določenih koncentracijah) ni nevaren, je že v zelo nizkih količinah zelo strupen za varoo.

Površinska LD₅₀ za čebelo je 18400 nanogramov, tj. 18400 · 10⁻⁹g. Količina flu-

valinata na čebeli en teden po vstavitvi nosilca v panj: 90 nanogramov, štiri tedne po vstavitvi le še 30 · 10⁻⁹g. LD₅₀ za čebelo je torej 200-krat višja kot količina, ki jo na čebeli najdemo na začetku zdravljenja s fluvalinatnimi nosilci.

Akutna oralna LD₅₀ za čebelo: 1000 ppm (tj. 1 g) na 1 kg nektarja.

Ostanki v medu: 0,05 ppm (1 ppm = 1 mg/kg), največ pa 0,1 ppm, torej red velikosti v nanogramih.

Za impregnacijo nosilcev (lipovih, topolovih ali smrekovih deščic, velikosti približno 15 x 2,5 x 0,2 cm) uporabljajo vodno emulzijo klartana ali mavrika v razmerju 1:4, tj. 1 dl klartana ali mavrika in 4 dl vode. Impregnacija traja 1–3 dni. Nato deščice osušimo in po eno položimo med dva sata z zalego v plodišču. Različni avtorji priporočajo različen čas delovanja, in sicer od tri do pet tednov.

Čas impregnacije je odvisen od vrste nosilca.

Za enkratno zdravljenje priporočajo emulzijo klartana ali mavrika v razmerju 1 : 1000, tj. 1 ccm + 1 liter vode. Tako raztopino razpršimo po čebelah v obliki blage megle, 15 ccm na panj, za prašilčke manj. Razprševalni postopek moramo seveda štirikrat ponoviti, če hočemo doseči podoben učinek kot z drugimi akaricidi. Način zdravljenja z nosilcem pa zadostuje za celotno zdravljenje v štirih obrokih in ravno v tem je njegova velika prednost. Pri razprševanju pride na panj komaj 3,6 mg aktivne snovi, pri impregniranih nosilcih pa je količina aktivne snovi na deščico od 0,14–0,18 g, odvisno od nosilca.

Pri delu z emulzijami priporočajo uporabo rokavic in zaščitnih očal, podobno kot pri drugih poljedelskih zaščitnih sredstvih.

Menim, da ima uporaba fluvalinata toliko prednosti, da bo sčasoma izpodrinila vse druge. Če bo uporaba načrtna, ne bi smelo priti do odpornosti, zlasti še če bo zadostovalo zdravljenje enkrat na leto, morda pa celo le na dve leti, odvisno od okoliščin. Videti je, da bomo od sedaj dalje varoo lahko držali na vajetih.

KAKO ZATIRAMO VAROOZO S PREKINITVIJO ZALEGANJA

FRANC ZAGORC

S pojavom varooze v naših krajih je le-ta prinesla našemu čebelarstvu novih tegob, dodatnega dela in dodatnih stroškov. V boju s tem zahrbtnim zajedavcem so se pričeli razvijati obrambni postopki, ki smo jih razvrstili v biološke, kemoterapevtske, fizične, termične in podobne.

V tem sestavku želim predstaviti kombinacijo biološke in kemoterapevtske metode, ki je od vseh sedaj znanih še najbolj učinkovita.

Preden preidem v jedro obravnave, menim, da je potrebno povedati, da čebelarim na stalnem mestu in da imamo v tem okolju v glavnem dve, včasih boljši, včasih slabši paši. V prvo cvetlično pašo sodi sadno drevje in travniki, sočasno pa medita tudi akacija in smreka, a le včasih. Druga paša je kostanjeva, ki skoraj nikoli popolnoma ne odpove in traja v normalnih letinah od 18. junija do 15. julija. Po tej paši je nekaj paše na otavi ter raznem rastlinju, ki raste ob Savi in je čebelarim le za tekoče preživljanje do krmljenja na zimsko zalogo.

Preden pričnemo s prekinitvijo zaleganja, se moramo ustrezno opremiti. V to opremo sodi zadostno število valilnih matičnic tipa Zander. Te matičnice naj bodo namesto žičnate mreže, vsaj z ene strani obdane z matično rešetko. Taka matičnica dopušča čebelarim pristop do matice in le-to med priporo lažje negujejo. Imeti moramo tudi lovilec za matice. Najboljši in najuspešnejši lovilec je steklen. Podoben je 15 cm dolgi, na enem koncu razširjeni in zaobljeni stekleni cevki. Z njim matice lovimo hitro in jih brez prijemanja z roko spuščamo v matičnice. Take steklene lovilce je možno kupiti v vseh vzhodnih in zahodnih evropskih deželah, le pri nas, kljub številnim steklarnam, te cevčice ni mogoče dobiti.

Ko je kostanjeva paša na vrhuncu, to je nekako okrog 1. julija, pripravimo vse matice v zgoraj omenjene matičnice. Iz gradilnega sata izrežemo toliko satja, da napravimo prostor, kamor vstavimo matičnico s priprto matico ter zapišemo datum pripre.

Takoj ko matice pripravimo, se čebele po-

čutijo na pol brezmatične in pričnejo graditi zasilne matičnice. Po osmih dneh družine s priprtimi maticami pregledamo in odstranimo vse matičnice. Do 24. julija iztočimo ves med. S tem dnevom se je polegla vsa zalega. Vse varoe, hočeš nočeš, so morale na plan. Ker smo jim onemogočili nadaljnje razmnoževanje, doživijo varoe v boju za obstanek neke vrste stres, ki povzroča hitro odmiranje po naravni poti. Sedaj je pravi trenutek, da družine dva do trikrat zadimimo s presledki treh dni. S tem načinom smo varoo zatrli prav do temeljev. Zaenkrat je priporočljivo uporabljati dokaj sveže pripravke na podlagi amit-raz. Postopek dimljenja vsaj testno ponovimo pozno jeseni, ko ni več zalege.

Preden prvič zadimimo, osvobodimo vse matice. To delamo tako, da na matičnicah odstranimo lesene čepke, odprtine ponovno začepimo s sladkornim testom ter vrnemo čebelarim, da jih same osvobodijo. Matice pričnejo po dveh dneh normalno zalegati. Kakšnih poškodb na maticah zaradi pripre do sedaj ni bilo zaznati.

Razume se, da matice od tega dne dalje zalegajo »na čelo« in vse, kar se bo do jeseni poleglo, bo zdravo in odporno. Nič narobe ne bo, če odstranimo gradilne sate in satje uredimo za zimovanje. Za pospešeno zaleganje vstavimo satne pitalnike, napolnjene z medeno raztopino ovlaženim sladkorjem. Družine bodo do jeseni na zavidljivi moči.

Med prekinitvijo zaleganja lahko vzrejamo mlade matice. V ta namen družine namesto po osmih, pregledamo po petih dneh. Vse pokrite matičnice odstranimo, odkrite pa pustimo. Odkrit matičnik v tem času je porok, da so ga čebele razvile iz jajčeca. Ko so matičniki zreli, enega pustimo, ostale pa porabimo drugje. Ko mlada matica prične zalegati, staro odstranimo.

Kadar za časa pripre odstranimo vse matičnice, lahko okoli 15. julija vcepimo zrel žlahtni matičnik iz vzreje. Čebele ga bodo rade sprejele. Ko mlada matica prične zalegati, jo uporabimo drugje, staro pa osvobodimo ali nasprotno: staro porabimo drugje, mlado pa pustimo.

Med priporo lahko zamenjamo vse matice, ki so to leto za odpis. Odpisane matice morajo biti v tem primeru zaprte v matičnicah, ki so z obeh strani obdane z žičnato mrežico. Dva dni pred splošnim osvobajanjem vseh priprih matic odstranimo stare in v iste matičnice dodamo mlade. Ne pozabimo vdolbinice v notranjosti matičnice napolniti s sladkornim testom, ki pa mora biti dovolj trdo, da se ne razleze. Istočasno, ko osvobajamo ostale matice, osvobajamo tudi vse mlade, zamenjane.

Prevažalci in tisti, ki čebelarijo v drugačnih pašnih in krajevnih razmerah, si bodo

pač sami določili najbolj ustrezen čas prekinitve zaleganja.

Marsikdo bo rekel, da je s tem preveč dela. Morda. Pa pogledjmo, kakšen je izkupiček tega postopka: pridelamo več medu, vzgojimo in zamenjamo potrebno število matic, porabimo minimalno danes dokaj dragih zdravil, družine ohranimo zdrave in močne, zaradi tega brez skrbi čakamo na bližajočo se pomlad.

Poskusite in zadovoljni boste!

Matičnice v ta namen izdeluje: Drago Jug, Na Tičnico 8, 63230 Šentjur pri Celju.

PREIZKUS ODPORNOSTI PROTI POAPNELI ZALEGI

V reviji »Bee culture« št. 12/88 je dr. Roger A. Morse objavil delo B.J. Lorenza in D.P. Presta na temo »Dejavniki, ki vplivajo na razvoj poapnele zalege«.

Eden od načinov preizkušanja odpornosti čebel proti poapneli zalegi (glivice, zaradi katerih odmrejo čebelje ličinke), je ugotavljanje razvitosti čistilnega nagona. Merimo ga lahko tako, da okuženo zalego najprej zamrznemo, zaradi česar le-ta odmre, nato pa preštejemo dneve, ki jih potrebujejo čebele, da odprejo celice in odstranijo odmrle ličinke. Odmrlo zalego, ki so jo uporabili pri omenjeni raziskavi, so dobili iz kosa satja s 300–400 celicami zaprte zalege, ki je bila zamrznjena 20–28 ur. Zelo odporna čebelja družina lahko tako veliko odmrlo zalego odstrani v 24 urah.

Ugotovili so tudi to, da razvit čistilni nagon pri čebelah ponavadi pomeni tudi odpornost proti poapneli zalegi. Vendar pa temu ni bilo vedno tako.

Rejci matic in čebelarji, ki matice vzreja-jo sami, bi pravzaprav morali opravljati

test čistilnega nagona kot enega od prvih odbire. Čeprav metoda ni popolna, je nanesljiva in daje dobre rezultate.

Dotatna zanimivost v poročilu omenjenih raziskovalcev je, da sta odkrila posebne plesni v cvetnem prahu, ki preprečujejo razvoj glivic poapnele zalege. Čebelje družine, ki so bile odporne proti popaneli zalegi, so imele več teh plesni, vnesle pa so jih verjetno čebele same.

Avtorja sta na osnovi teh raziskovanj postavila tezo, da lahko cvetni prah ali čebelji kruh pomembno vpliva na odpornost čebel proti poapneli zalegi. Vendar bodo za praktično uporabo tega odkritja potrebna še nadaljnja raziskovanja. Podoben primer iz človeškega življenja so plesni Penicillium, iz katerih proizvajajo penicilin, široko znan po svojem antibiotičnem delovanju.

VIR: B. Tesla (Zadar): Testiranje odpornosti na krečno leglo. Prevedla: Irena Ogrin

Naravno čebelarjenje

BOJ PROTI VAROOZI S PRIREZOVANJEM IN IZPIRANJEM TROTOVINE

(PO MARJANU DEBELAKU)

Avtor in nekaj njegovih doslednih posnemovalcev uspešno čebelari prav s tem

načinom vse od pojava varooze, ne da bi proti njej uporabljal kakršnokoli kemično

sredstvo. Način zahteva veliko časa, predvsem pa vestnosti in doslednosti, zato je primerna za manjše čebelarje in tiste, ki imajo tudi sicer dovolj časa. Uspeha pa ne bo, če boste z odstranjevanjem trotovine zamujali ali predčasno končali z obglavljanjem in izpiranjem trotovnih bub. V tem primeru boste morali čebele zdraviti proti varoozi ali pa tvegati, da vam bodo družine zaradi nje propadle. Tako so pokazale izkušnje čebelarjev, ki so ta način samo »poizkusili«, ne pa tudi resno delali po njem. Tisti, ki po tem načinu delajo resno, pa še vedno uspešno čebelarijo ob razmeroma majhni okužbi čebel z varoo.

Ker je bilo o tem načinu boja proti varoi dovolj napisanega v prejšnjih letnikih SČ, posebno leta 1985 (mesečna opravila), objavljamo le pregled literature. (Ob brskanju po teh člankih se bo morda kdo odločil še za čebelarjenje z zaklado!)

1. Brošura »Zaklada«, pripomoček za večanje prostornine AŽ panja (pomen, na-

črti, tehnologija in rezultati), 1982, samozaložba.

2. »Tehnologija čebelarjenja ob pogojih, ko čebelje družine ogroža zajedavec varoa«, SČ 1983/4.

3. »S trotovino proti varoi«, SČ 1985/3.

4. »Čebelarjeva opravila v aprilu«, SČ 1985/4.

V zadnjem članku je navedenih največ izpopolnitev, zato je še posebej pomemben, prav tako pa tudi ostali piščevi članki na to temo, objavljeni v SČ leta 1985.

Ob morebitnih nejasnostih ali zaradi dodatnih pojasnil se obračajte na:

– avtorja Marjana Debelaka, Ul. Pohorskega bataljona 85, Ljubljana, tel.: (061) 343 505, v službi: (061) 266 061,
– Igorja Frančiča (soavtorja Zaklade), Kadilnikova 6, Ljubljana, tel.: (061) 347 732, in

– Braneta Ivanca, Kosovelova 27, Ljubljana, tel.: (061) 455 135.

MOJE IZKUŠNJE S KAS-OM

JANEZ FIRM

Po mojih letošnjih izkušnjah se je KAS (pelin in borovi vršički) odlično obnesel proti noseim, manj pa proti varoozi. Vsa prejšnja leta mi je nosema na stojišču ob domu v dolini Save spomladi redno pobirala okrog 30 odstotkov družin, ostalo polovico pa hudo prizadevala, medtem ko je bilo stanje na višinskih stojiščih nad mejo oblačnosti normalno, družine vedno za ulico ali dve živalnejše in z več kot pol manj mrtvic na dnu panja. Zato sem večino družin preselil na ta nova stojišča. Na domačem stojišču sem preventivno zdravil zdaj s fumagilinom, zdaj s česnom, zdaj z apinosemom, zdaj kombinirano, a učinka ni bilo nikakršnega oz. je bil enak, kot če sploh nisem zdravil.

Lani sem vse družine po navodilih dokrmil s raztopino, v katero sem dodal KAS, razen družin v kontrolni skupini (zaradi diplomatske naloge o učinku KAS na čebelje družine). Rezultati (do sedaj) so naslednji:

– laboratorijski izvid na prisotnost noseme je negativen (prvič, odkar dajem mrtvice na pregled!);

– ob mikroskopskem pregledovanju mrtvic na spore noseme teh nisem zasledil v nobeni družini, kateri sem dodal KAS, v

manjši količini pa samo pri eni na kritičnem stojišču ob domu. Pri kontrolni skupini (brez KAS, na višinskem stojišču) sem spore noseme zasledil v vsaki tretji družini; – pri družinah z dodatkom KAS je bilo do sedaj skoraj pol manj mrtvic (povprečno 48 proti 85 mrtvic na družino v enem mesecu);

– v družinah, ki sem jih avgusta zdravil proti varoozi z mravljino-kislinskimi ploščami in jeseni dokrmil s KAS, je bila 5. 12. 1988 povprečna okužba čebel 6-odstotna, do 27. t.l. pa se je zmanjšala na 5- odstotno.

Ti rezultati so, razen na vsebnost spor noseme, slabši, kot jih navaja dr. Rihar (SČ, št. 6/87, str. 202–203, in SČ, št. 9/88, str. 267–268), vendar poizkus še ni končan in delovanje KAS bo verjetneje bolj očitno v pomladanskih mesecih. Razveseljivo pa je, da KAS noseim ne da dihati, zato pričakujem boljši spomladanski razvoj kot druga leta. Zato sem jih tudi že krmil s sirupom (preko Bordmanovih pitalnikov na žrelih – čebele pijejo le, ko izletavajo), drugje pa s pogačami, oboje z dodatkom KAS. To priporočam tudi ostalim čebelarjem.

Dr. J. Rihar je ob neki priliki tudi omenil, da bo verjetno varoo mogoče držati v šahu le s KAS, ki bi ga dodajali v krmo ob vsaki brezpašni dobi in v zimsko zalogo. Če bo čas, bom to letos tudi preizkusil na nekaj družinah. Želel pa bi, da bi enako storil še kdo in mi izkušnje tudi posredoval.

Aprila bo tudi čas za nabirne borovih vršičkov in pelina, konec julija in v začetku avgusta, ko cveti, pa za njegovo presajanje. V osrednji Sloveniji ga najdemo v vrtovih in vinogradih, na Primorskem in ob Jadranu pa tudi prosto ob poteh in cestah.

Opozoriti moram tudi na napako, ki jo je v članku dr. Riharja v SČ št. 9/88 na strani 268 v predzadnjem odstavku v šesti vrsti zagodel tiskarski škrat. Namesto 90 g je pravilno 900 g.

OBVESTILA

1. V prihodnji številki bo predvidoma objavljen način boja proti varoi s prekinitvijo zaleganja matic in načinu zdravljenja varooze z mravljino kislino.

2. V tej ali v eni naslednjih števil SČ bo objavljen članek Alojza Bukovška o načinih ugotavljanja stopnje okužbe čebel, ki se jih bo moral naučiti vsak čebelar, še posebno alternativec, če bo hotel uspešno čebelariti in zdraviti res le takrat, ko bo to potrebno.

3. Vse čebelarje, ki se kakorkoli uspešno upirate varoozi le z raznovrstnimi naravnimi metodami ali kombinacijo teh z naravnimi in kemičnimi zdravili (ki naj bi jih uporabljali čim manj!), prosimo, da nam to sporočite in jih opišete. Želimo jih preveriti, in če bodo uspešne, jih bomo v tej rubriki posredovali čebelarjem.

OBVESTILO O SREČANJU IN TEKMOVANJU MLADIH ČEBELARJEV, KI BO 6. MAJA 1989 V SREDNJEŠOLSLEM CENTRU V MURSKI SOBOTI – VELJKA VLAHOVIČA 12

Obveščamo čebelarke krožke oz. njihove mentorje, da čimprej izpolnijo in pošljejo prijavnice za XII. srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev, ki bo 6. maja 1989 v srednješolskem centru v Murški Soboti, Veljka Vlahoviča 12. Prijavnice pošljite najkasneje do 22. aprila 1989. Organizator opozarja, da bo vse pogoje za nemote-

no bivanje in tekmovanje v Murški Soboti zagotovil le pravočasno prijavljenim ekipam.

Tekmovanje bo potekalo v treh kategorijah (nižja, srednja, višja), vsak krožek pa lahko v posamezni kategoriji nastopa le z eno ekipo.

(ODREŽI)

PRIJAVNICA

za XII. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Murški Soboti,
6. maja 1989

..... (čebelarški krožek, šola ali društvo, kraj)
prijavlja na tekmovanje ekipo v
1. nižji kategoriji
2. srednji kategoriji
3. višji kategoriji (ustrezno podčrtaj)
Skupaj z mentorjem bo na tekmovanju sodelovalo . . . oseb, za katere potrebujemo (ne potrebujemo) prenoščišča za noč od 5. na 6. maj 1989. Testnih vprašanj pred tekmovanjem ne bomo pošiljali.
Prijavnico izrežite in jo pošljite na naslov: Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana. Upoštevali bomo vse prijavnice, ki bodo prispеле na naš naslov do vključno 22. 4. 1989.

Komisija za čebelarški naraščaj

UČINEK OPRAŠEVALNE VLOGE ČEBELE V KMETIJSTVU ZDA

(Povzeto iz več strokovnih člankov in razprav)

Nesporna vloga čebele kot oprasovalke pri proizvodnji mnogih gospodarsko pomembnih kmetijskih kultur v ZDA je osnova za podporo, ki jo vladne agencije dajejo čebelarstvu. Ustrezno razporeditev čebel oprasovalk dosežejo le s podporo, ki jo nudijo čebelarstvu, večino svojega dohodka pa čebelarstvo ustvarja s prodajo medu in voska. V to usmeritev sodijo programi za zaščito cene medu, nadomestila za izgubo čebel in programi za raziskave čebel. Programi pa potekajo pod okriljem ministrstva za kmetijstvo (USDA) in ob polni podpori Kongresa.

Opravili so že več poskusov, da bi čim bolj celovito ovrednotili pomen, ki ga imajo čebele kot oprasovalke za poljedelstvo ZDA. Upoštevali so pridelavo semena (za

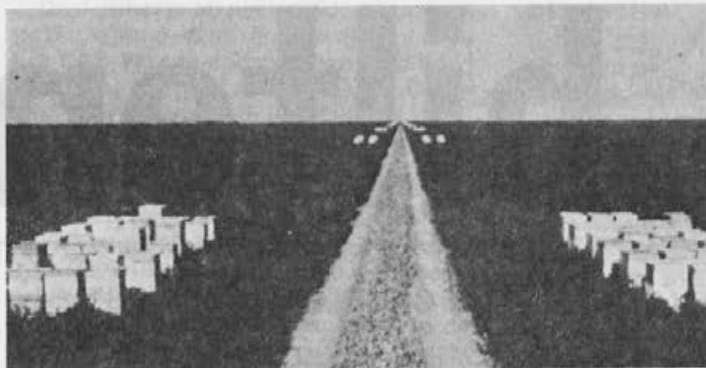
setev, proizvodnjo olja, vlaken), sadja, povrtnin in drugega.

Ocenjujejo, da je približen učinek čebele oprasovalke za ameriško poljedelstvo v enem letu 19–20 milijard dolarjev, s tem da se povečuje. Na drugi strani pa je čebelarstva proizvodnja medu in voska, ki je vredna 140 milijonov dolarjev. Od nujenja oprasovalnih uslug svojih čebel živi manjše število čebelarjev. Cena take usluge je povprečno 25 dolarjev na panj. Manjše število čebelarjev ustvarja dohodek tudi z vzrejo matic in paketnih rojev.

Nazoren primer »piramidne« odvisnosti je primer Kalifornije. Čebelarstvo, vredno 25 milijonov dolarjev, neposredno podpira in vpliva na pridelavo semena krmilne rastline alfalfa, ki je vredna 408 milijonov

Opraševanje s čebelami večje površine hibridnega korenja na polju v ZDA

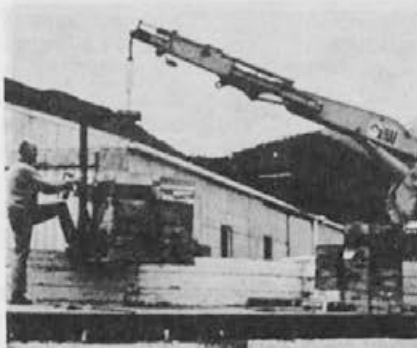
Čebele na paši medene detelje v Kaliforniji

dolarjev, ta pa neposredno podpira pridelavo sena, vredno 685 milijonov dolarjev. Pridelovanje sena podpira rejo govedi in telet, vredno 1,23 milijarde dolarjev, in mlečno predelovalno industrijo, vredno 1,35 milijarde dolarjev. Logičen zaključek primera je, da je oprasovalna vloga čebel življenjski ključ za 3,3 milijarde dolarjev vredno pridelavo hrane v Kaliforniji.

Mnoge druge rastline so odvisne od oprasovanja čebel, npr. okrasne in zdravilne rastline, gozdno drevje in grmičevje.

Mnoge od teh rastlin utrjujejo zemljo in preprečujejo erozijo tal, kar je neprecenljivega pomena. Prav tako ima veliko ameriških družin svoje ohišnice – vrtove, kjer gojijo povrtnine in sadno drevje, katerih pridelek je zopet v precejšnji meri odvisen od oprasovanja čebel.

Ocenjujejo, da čebele oprasijo 85 odstotkov rastlin v ZDA. Seveda so mednje štete tudi gozdne rastline (drevesa, grmovnice in druge). Pomen čebele v gozdnih ekosistemih je večplasten in zaradi zapletene soodvisnosti težko ocenljivi, ven-

Prevažanje čebel na paše s kamioni je hitro

dar gre tudi v tem primeru za milijardne dolarske vrednosti.

Prav tako je težko ocenljiva vloga čebel v prehranjevalni verigi divjih živali. Dejstvo pa je, da se mnoge divje živali prehranjujejo samo ali deloma z gozdnimi plodovi in sadeži žužkocvetnih rastlin. Ravno tako se mnoge divje živali hranijo z zelenimi ali lesenimi deli žužkocvetnih rastlin. Pri tem ne smemo pozabiti na kritje, ki ga žužkocvetne rastline nudijo divjim živalim v vseh obdobjih njihovega razvoja v različnih vremenskih pogojih in v vseh letnih časih. Nekatere divje živali se priložnostno tudi hranijo z medom ali čebelami.

Zaradi pretirane uporabe insekticidov in herbicidov je v ameriški pokrajini vse manj divjih žuželk, ki opravljajo oprasovalno nalogo. To praznino morajo zapolniti čebele.

V Severni Karolini so na osnovi raziskav in opažanj ugotovili, da so področja, ki so dobra za čebelarstvo, tudi najboljši habitat (življenjsko okolje) za divje živali. Skratka, čebele in divje živali živijo v aktivnem sožitju.

Zvezna država Južna Dakota je najbolj znano ameriško bivališče fazanov. Leta 1980 so samo z lovom na fazane ustvarili 22 milijonov dolarjev prometa, to pa je za turizem vsekakor velik denar. Z raziskavami so ugotovili, da je visok stalež fazanov v prvi vrsti odvisen od možnosti njihovega kritja pred zimskimi nevšečnostmi, od možnosti za gnezdenje in od količine dovolj raznovrstne hrane. Vse te osnovne pogoje izpolnjujejo velike površine, na katerih raste nekaj vrst žužkocvetnih rastlin (med njimi sta najpomembnejši bela in rumena medovita detelja). V Južni Dakoti se zato zavedajo, da predstavljajo čebele najbolj-

še zagotovilo, da bodo njihova odlična faza lovišča še naprej polna.

Nobenedga dvoma ni, da ima 200.000 čebelarjev s 4,2 milijona čebeljih družin velik posredni in neposredni vpliv na vse kmetijske dejavnosti v ZDA. Zaradi tega čebelarji uživajo več oblik pomoči, npr. 3 milijone dolarjev so namenili za čebelarški raziskovalni program, deležni so odškodnine zaradi pesticidov in insekticidov, cena njihovega medu je zaščitena, uvoz čebeljih pridelkov je nadzorovan, imajo pa tudi program za zaščito pred pršico, varooz in afrikaniziranimi čebelami.

Občasno in po potrebi pa uresničujejo še druge programe. Vse akcije potekajo pod okriljem ministrstva za kmetijstvo ter ob polni podpori ameriškega Kongresa.

Tako v ZDA. Pri nas bi bile gornje številke sorazmerno manjše, saj je površina naše države precej manjša. Kljub temu pa bi se naše številke verjetno povzpele na nekaj sto milijonov dolarjev, kar je seveda zelo veliko.

Pospeševalna služba čebelarstva
Boris Slavec

KAKO BOMO RAVNALI S TROTOVCI

Čebelje družine, ki so dalj časa brez matice in brez zalege ali matičnikov, preidejo v tako imenovane trotovece.

Določene čebele se fiziološko spreminijo in pričnejo polagati neoplojena jajčeca. Takšna čebela v svojem življenju položi od 20–30 neoplojenih jajčec. Število jajčec je veliko, ker zalega veliko število čebel.

Trotoveke zalegajo jajčeca po celem panju, ne glede na vrsto celic v gnezdu in izven njega. V celicah se pojavlja po eno ali tudi več jajčec. Jajčeca so na dnu celice ali pa na steni celice, kar je eden najopaznejših znakov, da gre za zaleganje trotovk. Iz pokrite zalege se izležejo troti, ki so majhni in fiziološko slabi.

Ker družina teži k vzgoji nove matice, čebele gradijo matičnike in vanje prenašajo neoplojena jajčeca. Iz takšnega matičnika se ne bo izvalila matica, ker bo jajčece odmrlo ali pa ga bodo čebele trotoveke razdrle.

Ko odpremo trotoveca, bomo opazili, da so čebele bolj napadalne. Trotovec prinaša v panj manj medu in manj cvetnega prahu, tudi satje gradi slabše od normalnih družin.

V primeru, da takšni družini ne bomo pomagali, se bo število čebel zmanjševalo, kajti stare čebele odmirajo, mladih pa ni.

Trotovcu nastajajo jeseni ali spomladi. Najpogostejša vzroka zanje sta stara in izčrpana matica ali pa nepazljivo delo čebelarja.

Trotovec nerad sprejme mlado matico. Zato vam predlagamo, da spomladi naredite naslednje:

Če je trotovec močno nosečev ali ima

katero drugo bolezen, bo najbolje, da ga uničimo. Družino zažveplamo, mrtvice zakopljemo, vosek pa prekuhamo in ožgemo panj.

V primeru, da je trotovec zdrav, bomo v sončnem dnevu panj spraznili, čebele pa iz satja otresli na papir ali lepenko vsaj 50–100 m od čebelnjaka. Panj, v katerem je bila trotovska družina, umaknemo s prejšnjega mesta in pustimo, da se čebele spravijo v druge panje.

Mnogo čebelarjev uporablja gornjo metodo, s tem da panj pustijo na svojem mestu, vanj vrnejo sate in mu dodajo mlado matico v matičnici. Vendar pa mnenje, da se bodo vrnille samo prave čebele, trotoveke pa bodo ostale zunaj, ne drži. Tudi trotoveke dobro letijo in se vrnejo v panj. Zunaj panja ostanejo le oslabele in stare čebele. S tem postopkom torej le izpostavljam mlado matico, ki jo trotoveke lahko tudi uničijo.

Slabe trotovece, ki še imajo mlade čebele, dodamo močnim družinam z maticami (jih združimo), tako da panj natremo s česnom, gnezdo normalne družine pa omejimo z ločilnimi deskami ali časopisnim papirjem.

Najpogostejši način, ki ga uporabljajo naši čebelarji, pa je ometavanje trotovecev daleč od čebelnjaka. V trotoveca nato postavimo rezervno družino. Žrelo pripravimo na eno ali dve čebeli in pustimo, da se trotovec počasi spravi v panj.

Sate, v katerih je trotovska zalega, damo za dva ali tri dni v hladen prostor, nato pa jih damo močnim družinam, da jih očistijo.

Pospeševalna služba
ANDREJ SCHWARZMANN

ESPARZETA (ONOBRYCHIS SATIVA L.)

FRANC ŠIVIC

S to medovito deteljo sem se seznanil pred leti v Šempasu na Goriškem. Bilo je sredi maja, ki so bili travniki v najlepšem cvetju. Na majhni planoti nad vasjo sem opazil, da čebele v izredno velikem številu obiskujejo svetlordeče progaste cvetove neke rastline, ki sem jo že po zunanem izgledu takoj uvrstil med detelje, vendar ji še nisem vedel imena. Lastnik zemljišča, zdaj že pokojni Poldo Pelicon, mi je povedal, da so na tem mestu med vojno taborili Kozaki. Svoje konje so krmili s posušeno deteljo, ki so jo prinesli s seboj, in vse kaže, da je bilo med krmo tudi precej njenega semena, saj je ta do tedaj malo znana rastlina bujno vzkalila na tleh nekdanjega šotorišča. S pomočjo botaničnega ključa sem kaj hitro ugotovil, da se imenuje esparzeta.

Kakšno leto kasneje sem bil na obisku pri zdaj že pokojnem čebelarju Blazinšku nad Frankolovim. Travniki v okolici njegovega čebelnjaka so bili rdečkasti od številnih cvetov esparzete in čebele so jih trumoma obiskovale. Mož se je pohvalil, da je esparzeto pravzaprav razmnožil sam, saj je bila nekdanj na njegovem posestvu bolj redk gost. Vsako leto je nasmukal nekaj njenega semena in ga posamič sejal na sveže krtine, kjer so imele mlade rastline dovolj prostora in svetlobe za razvoj. Kasneje je vrgel njeno seme še na sosednje travnike in v nekaj letih je imel v okolici čebelnjaka odlično travniško pašo, z esparzeto pa je obenem izredno popravil tudi hranilno vrednost sena.

V raznih kmetijskih učbenikih najdemo podatek, da je to detelja toplih in suhih ob-

močij. Uspeva zlasti na plitvih, apnenčastih pa tudi kamnitih, lapornatih tleh. Nikakor ne raste na kisljih tleh. Zato jo pri nas ne pridelujemo. Prosto pa raste v travnati ruši, zlasti na vinorodnih terenih severovzhodne Slovenije. V Jugoslaviji je njeno pridelovanje najbolj razširjeno v Makedoniji in Južni Srbiji. Lahko jo uporabljamo za zeleno krmo, za pašo ali za mrvo, v mešanici s travami pa je primerna tudi za siliranje.

Esparzeta je večletna metuljnica. Ima močno razvit koreninski sistem, ki lahko sega tudi nekaj metrov globoko. Na vrhu stebel se tvori grozdnato socvetje, v katerem je 20 in več cvetov rdečkaste barve. Seme je ledvičaste oblike, 3 do 4 mm veliko in rjavorumene barve.

Seme prihaja na trg neoluščeno in ga takega v čisti kulturi sejemo 180 do 200 kg na hektar (oluščenega 80 do 100 kg/ha). V semenarni v Ljubljani ga lahko kupimo spomladi, to pa verjetno velja tudi za vse druge večje kraje v Sloveniji.

Prepričan sem, da bi si z esparzeto marsikateri čebelar lahko zelo izboljšal čebeljo travniško pašo v svoji okolici, zlasti če bi sledil zgledu pokojnega kmeta Blazinška. Če je obenem še lastnik zemljišča, bo z njo popravil tudi sestav travnate ruše, ki je zlasti na suhih, kamnitih tleh precej siromašen. Razen tega bo izboljšal tla, saj živijo v koreninskih mešičkih te meliorativne rastline številne dušične bakterije, ki dušik iz zraka vežejo na zemljo.

Pomlad je pred nami in z njo čas, ko lahko kupimo seme in začnemo sejati.

ZDRAVILA, KI JIH IMAMO NA ZALOGI

Trenutno imamo v naši prodajalni »Narava vam nudi« v prodaji naslednja zdravila za čebele:

APIAKARIDIM, VAROLIK (50 lističev), VARAMIT (20 lističev), HEMOVAR (5 ml) ter FUMAGILIN (20 in 40 gr).

Od poživil pa imamo trenutno na zalogi

FORSAPIN (15 ml in 120 ml). Vsa zdravila in poživila, razen FUMAGILINA DCH, izdajamo brez veterinarskega recepta.

Pospeševalna služba čebelarstva
Boris Slavec

CELJSKI SEJEM

18. do 21. 4. 1989

BIO prehrana, čebelarski proizvodi, zdravilna zelišča,
tradicionalna komplementarna medicina, naravna
zdravilišča, kozmetika, literatura ...

ZA TVOJE

IN MOJE

ZDRAVJE

VABILO NA XXXVIII. REDNO LETNO SKUPŠČINO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

V skladu z drugim odstavkom 22. člena pravil Zveze čebelarских društev Slovenije in sklepa IO ZČDS z dne 18. 2. 1989 sklicujem 38. redno letno skupščino Zveze čebelarских društev Slovenije, ki bo v **soboto, 15. aprila 1989 ob devetih uri** v veliki dvorani DSSS občinskih SIS zdravstvenega varstva Ljubljane, Miklošičeva 24, v Ljubljani.

Prosimo, da delegati v skladu s pravili ZČDS prinesejo s seboj poverilnico o statusu skupnega občinskega čebelarskega delegata.

Delegati so prejeli vabilo z dnevnim redom in gradivom trideset dni pred sklicem skupščine. Osemindeseta redna letna skupščina bo volilna, dnevni red bo kot navadno. Pozivamo čebelarске organizacije, da v skladu z 19. členom pravil ZČDS za območje občine delegirajo enega skupnega delegata. Prosimo, da nam čimprej sporočite ime, priimek in naslov delegata iz vaše občine.

PREDSEDNIK ZČDS
Andrej Petelin

MARJAN SKOK – KANDIDAT ZA NOVEGA PREDSEDNIKA ZČDS JANEZ MIHELIC

Marjan Skok iz Zagorja ob Savi nekdanji podpredsednik ZČDS je, kot ste lahko prebrali v zadnji številki Slovenskega čebelarja, poleg Lojzeta Mikliča iz Ljubljane, kandidat za novega predsednika ZČDS. V pogovoru nam je povedal nekaj o sebi:

»Rodil sem se 27. IV. 1931 v vasi Čemšenik pod Čemšeniško planino. Tu sem preživel tudi svoja otroška leta do vojne in tudi čas okupacije, ko pri nas šola ni delovala, razen nekajmesečne partizanske. Leta 1945 sem šel v tedanjo 8-letno gimnazijo v Ljubljano, nato pa sem se vpisal na fakulteto za strojništvo. Po končanem študiju in po opravljeni vojaški obveznosti sem se zaposlil v Zasavju, kjer sem še sedaj.

S čebelami sem se spoznal že v zgodnji mladosti. Tako sem poznal za čebelarje dobre stare čase, ko je bila ajda še obilno medila, medvojni čas, ko je bil med hrana mnogim lačnim, posebno partizanskim ra-

njenecem, in povojni čas, ki pa je bil za čebelarje bolj mačehovski. (Tedaj so bili čebelarji obdavčeni, oddaja medu je bila obvezna, cene so bile nizke, čebelarji so morali vstopati v državne čebelarске organizacije.)

Oče je bil dober in napreden čebelar, oborožen z vso dosegljivo slovensko čebelarско literaturo.

Sam sem se začel razmeroma pozno ukvarjati s samostojnim čebelarstvom, kajti Zagorje, kot ostala zasavska mesta, za čebelarjenje zaradi velike onesnaženosti ni primerno.

Pred 20 leti pa mi je oče predal enega od dveh čebelnjakov, ki ga je imel malo višje od doma pod Čemšeniško planino in ki ga zaradi oddaljenosti ni mogel več oskrbovati. Vključil sem se tudi v Čebelarско društvo Zagorje, ki se je ravno tedaj začelo širiti z vstopom mlajših članov in članstvo se je od približno 30 povečalo na okoli

100 članov.

Moj čebelnjak je povsem klasičen, ima 24 panjev, ob letošnji upokojitvi pa ga nameravam povečati. Od mojega sedanjega doma je oddaljen okoli 10 km.

V organizacijsko delo čebelarke zveze sem vstopil pred sedmimi leti, ko sem bil po dogovoru med našimi društvi imenovan za delegata izvršnega odbora naše zveze. Na tem mestu sem ostal tudi naslednji mandat, v katerem sem bil izvoljen tudi za enega od dveh podpredsednikov. Obenem sem postal tudi član kadrovske komisije in član komisije za samoupravne akte zveze. Pri tem sem imel srečo, da je bil v času obeh mojih mandatov na čelu zveze človek, ki je uspel umiriti medsebojne strokovne in organizacijske zdrahe, ki so bile v prejšnjem obdobju kar precejšnje.

Obenem smo uspeli, da je v tem obdobju ZČDS tudi organizacijsko napredovala. Tako je zveza dobila nov statut in nov pravilnik (katerega glavni avtor je bil drugi podpredsednik, pravnik Rudi Pen iz Maribora). S tem statutom in pravilnikom sta med drugim postali vodilni tudi mesti tajnika Zveze in urednika Slovenskega čebelarja, ki sta zaradi štiriletnega mandata podvrženi reelekciji. S sprejetjem teh aktov na naši predzadnji skupščini in razpisom vodilnih mest, smo uspeli dobiti za profesionalno delo naše zveze nove in sposobnejše moči, kar se nam je že obrestovalo.

Moji pogledi na poslanstvo ZČDS

Našo zvezo prištevam med združenje amaterjev – ljubiteljev čebel, ki so se prostovoljno združili v naši organizaciji. Formalno obstaja naša zveza že 90 let, dejansko pa v različnih oblikah še precej dlje. Preživela je vse krize in težave, predvsem v vojnem in povojnem obdobju, ko so bile ustanovljene državne čebelarke organizacije in podjetja z obilno državno pomočjo. Vendar pa so ta podjetja neslavno propadla, naša zveza pa je brez družbene pomoči prebrodila vse krize in težave ter izšla iz njih močnejša in številnejša. Povečalo se je število članov, še bolj pa število pridobitnih panjev. V njej je vedno več članov, ki so strokovno podkovani in finančno trdni, kajti čebelarjenje zahteva vedno več znanja in vedno več kapitala, kar je posledica vedno bolj neugodnih pogojev za čebelarjenje.

Marjan Skok iz Zagorja – kandidat za predsednika ZČDS

Zato menim, naj Zveza ostane to, kar je, saj je do sedaj pokazala vso svojo vitalnost in vztrajnost ob skromnih materialnih možnostih. Kot taka pa se mora boriti za boljše pogoje čebelarjenja, saj je znano, da čebelar dobi le deseti del koristi, ki jo dajejo naše čebele kmetijstvu, zato mora družba čebelarjem pomagati.

Zveza pa se mora truditi za:

1. Dvig čebelarke strokovnosti

Slovenski čebelarji v sedanjih težavah (varoa, huda gniloba čebelje zalege, nose-mavost, pršičavost itd.) pogrešajo strokovno nacionalno institucijo, ki bi jim dajala jasne napotke in enotna zdravila za zdravljenje in varovanje čebel. Tako pa se sedaj pri nas uporablja stotine vrst načinov in zdravil, ki so mnogokrat neučinkovita in za človekovo zdravje celo oporečna.

Na tej instituciji bi prav tako morali skrbeti za čudovito podedovano bogastvo, imenovano kranjska čebela, da bi si ta čebelji rod spet pridobil veljavo, ki jo je nekoč že imel.

Institucija naj bi delovala kot katedra ali kot čebelarski inštitut pod okriljem biotehnične ali veterinarske fakultete, ki bi lahko bil nameščen tudi na Brdu pri Lukovici.

2. Pomoč pri zdravilih

Družba bi morala omogočiti čebelarjem brezplačno oskrbo z zdravstveno neoporečnimi zdravili, in sicer prek sisov za pospeševanje kmetijstva ali drugih virov.

3. Cene čebeljih pridelkov

Zveza se mora boriti za pravo razmerje med cenami čebeljih pridelkov in cenami reprodukcijskega materiala, ki ga potrebuje čebelar pri svojem delu. Pri tem se mora boriti za prepoved uvoza cenenege in oporečnega medu, ki mnogokrat sploh ni naravni med, ampak umetni, vendar ta podatek na kozarcih medu ni zapisan. Zveza bi se morala intenzivneje boriti za zaščitno

znamko slovenskega medu.

4. Sodelovanje z ostalimi kmetijskimi panogami

To sodelovanje se nanaša predvsem na usklajevanje škropljenja drevja in poljščin ter na zasajevanje medovitih rastlin.

5. Zveza pa naj bi se trudila tudi za izvrševanje ostalih nalog ZČDS, ki so bile do sedaj že mnogokrat definirane in zapisane, a le delno izpolnjene.«

RAZDELITEV SREDSTEV REPUBLIŠKE SIS ZA POSPEŠEVANJE PROIZVODNJE HRANE PRI OBNOVI PROPADLIH ČEBELJIH DRUŽIN

Zaradi sumničenj nekaterih slovenskih čebelarjev, da so bila sredstva republiške SIS za pospeševanje proizvodnje hrane, ki so bila namenjena za obnovo propadlih čebeljih družin, razdeljena nepravilno in nezakonito, vam sporočamo:

Na predlog Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je izvršilni odbor republiške SIS za pospeševanje proizvodnje hrane na svoji 7. seji, dne 14. 10. 1988, odobril sredstva v višini 400.000.000 din za obnovo čebeljih družin, ki so bile prizadete zaradi neugodne zime, predvsem pa zaradi bolezni.

Kriterije za delitev sredstev je 4. 11. 1988 oblikoval in potrdil odbor za čebelarstvo pri živinorejski poslovni skupnosti. Sprejet je bil sklep, da se nepovratna sredstva v višini 400.000.000 din razdeli le družbeno organiziranim tržnim proizvajalcem, in sicer glede na število prijavljenih propadlih čebeljih družin.

Sredstva republiške SIS za pospeševanje proizvodnje hrane opredeljuje zakon o pospeševanju proizvodnje hrane in zagotavljanju osnovne preskrbe (Uradni list SRS, št. 46/86, ter dopolnitve tega zakona Uradni list SRS, št. 45/87 in 48/87). Do teh sredstev so po zakonu upravičeni

le družbeno organizirani tržni proizvajalci. Torej so te podpore lahko deležni le čebelarji, ki imajo obojestransko potrjeno in veljavno dolgoročno sodelovanje z eno od delovnih organizacij, ki se ukvarjajo z organizacijo proizvodnje v čebelarstvu.

Sredstva so bila dodeljena s pogodbo med SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in šestimi delovnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z organizacijo proizvodnje ter odkupom in prodajo čebeljih pridelkov. Sredstva so bila razdeljena na podlagi podatkov o propadlih čebeljih družinah, ki so jih morale delovne organizacije do 25. novembra predložiti odboru za čebelarstvo pri živinorejski poslovni skupnosti. Sredstva pa so bila razdeljena takole:

Kriteriji delitev znotraj delovnih organizacij pa so:

1. 25 odstotkov za obnovo panjev predstavljajo sredstva SIS, ki znašajo 61.500 din na panj. Ta sredstva kooperanti uveljavljajo pri tisti delovni organizaciji, kjer imajo sklenjeno pogodbo o sodelovanju;

2. 25 odstotkov stroškov obnove mora kooperantom pokrivati delovna organizacija, v katero je kooperant vključen s kooperantsko pogodbo;

DELOVNA ORGANIZACIJA	ŠTEVILO PROPADLIH PANJEV	VIŠINA SREDSTEV
		din
HP Medex	3.792	233.208.000
Mercator KZ Metlika	105	6.457.500
ZKZ Mozirje	501	30.811.500
Josip K. TOK Tolmin	221	13.591.500
Hmezad Celjske mlekarne	1.717	105.595.500
Mercator KZ Črnomelj	158	9.717.000

3. 50 odstotkov stroškov obnove propadlih čebeljih družin morajo kooperanti zagotavljati sami.

Namen te podpore je torej zagotoviti obnovo vseh 6.494 panjev. Če panji ne bodo obnovljeni in bodo sredstva napačno uporabljena, jih bodo morale delovne organizacije vrniti SIS za pospeševanje proizvodnje hrane. Uveljavitelj podpore mora odboru SIS posredovati natančno poročilo o uporabi sredstev iz te podpore, in sicer najkasneje do 30. junija 1989.

Menimo, da pri delitvi sredstev ni bilo ni-

kakršnih nezakonitosti in nepravilnosti s strani SIS za pospeševanje proizvodnje hrane ter odbora za čebelarstvo pri živinorejski poslovni skupnosti. Realizacijo porabe sredstev znotraj DO, ki se ukvarjajo s proizvodnjo v čebelarstvu, pa bodo redno preverjale inšpekcijske službe.

REPUBLIŠKI KOMITE ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Predsednik komiteja:
Milan Knežević

O ČLANKU »ČEBELARITI DA ALI NE?«

Franc KOLENC

Rek po Hamletu »Biti ali ne biti« ne more veljati za čebelarje, ki čebelarimo kot lastniki čebel, sami skrbimo za svoje čebelice in jih oskrbujemo, prodajamo lastne čebelje pridelke ter se prostovoljno združujemo v društvih za dobrobit nas samih. Jože Jenko nas je v članku »Čebelariti da ali ne?« uvrstil v propadajoče družbeno gospodarstvo, kar ni res in za nas ne velja. Naj mu povem, da je bilo že tudi družbeno čebelarstvo, in to prav v Ljubljani, ki so ga vodili nekateri vrli Ljubljančani. To sta bila AGROMEL in ZAVOD ZA ČEBELARSTVO, ki sta dobivala kar zajetno družbeno pomoč, pa sta oba propadla oziroma je šel AGROMEL v stečaj. Zavod za čebelarstvo pa je kot tak prenehal delovati. Njihovi nasledniki se sedaj zavzemajo za drugačno organizacijo Zveze čebelarških društev Slovenije in neupravičeno kritizirajo uspešno delo naše republiške čebelarske organizacije. Več očitkov na zadnji letni konferenci Zveze ČD Slovenije ni bilo utemeljenih, ampak le napad na nas, delovne čebelarje. Kot žalitev sprejemam začetek članka v Slov. čebelarju št. 2/89, kjer je Jože Jenko slovensko čebelarstvo označil kot razpadajoče gospodarstvo in dodal: »No, in v tem okolju tudi čebelarstvo ne more biti nič boljše«, in dalje »da se ne bomo izvlekli iz razpadajočega čebelarstva«. Sam čebelarim z 62 AŽ panji in trenutno prezimujem še 27 rezervnih družin, ki so vse preživele, zato nikakor ne pristanim na njegovo ugotovitev, da imam »razpadajoče čebelarstvo«. Čebelarim od leta 1934 in do sedaj še nisem imel zimskih

padcev čebel. Tudi z varoo uspešno čebelarim od leta 1979 in mi do sedaj še nobena čebelja družina zaradi nje ni umrla. V članku navaja še »bolj ali manj pametne čebelarje«, katerim so skoraj vse čebele padle. S tem nas vse žali, meče v en koš in pod narekovajem imenuje »bolj ali manj pametne«.

Ne bom se spuščal v veterinarsko stroko, vendar menim, da lahko predlaga spremembo veterinarskih predpisov, saj ima vsak občan prek svoje delegatske baze pravico zakonske iniciative, ki more biti argumentirana. Nikakor se ne strinjam z organiziranimi terenskimi pregledi zaradi bolezni vseh čebelarstev v Sloveniji, ker je to razmetavanje težko prisluženega denarja. Čebelarji se izobražujemo in vsak sum na bolezen smo dolžni prijaviti, kar tudi delamo. Zamislimo si, da bi naša zdravstvena služba pri ljudeh sistematsko iskala razne bolezni, recimo raka, srčna obolenja, rane na želodcu itd. Kam pa bi prišli in kdo bi financiral take množične preglede? Če niti pri ljudeh sistematsko ne iščemo raznih bolezni, je tako iskanje pri čebelah še manj upravičeno. Sicer pa naj to oceni Jože Jenko sam in dokaže veterinarski službi, da prične z delom. Naj predlaga predpis, ki ga bodo sprejeli naši zakonodajni organi, v katerem bodo določene ostre sankcije proti ljubiteljskim čebelarjem in s katerim bo uveden diktat nad čebelarji, ki sedaj z veseljem gojimo čebele in s tem prispevamo velik delež za razvoj našega kmetijstva, še posebej pri opravevanju sadnega drevja in drugih žužkocvetnih rastlin. Naj

pomislil, kdo bo pod takim diktatom še čebelaril. Tudi ekonomisti ne bodo imeli kaj TRŽITI, kot v članku večkrat omenja sedaj že spolitiziran termin trženja. Čebelarji kot vsi zasebni obrtniki, kmetje in drugi že poznamo trženje, saj se sami prebijamo skozi vrsto ovir, ki nam jih postavljajo razni birokrati, ko proizvajajo predpise in iščejo sredstva za preživetje preobilne administracije.

Kot delegat sem se udeležil zadnje redne letne skupščine Zveze čebelariskih društev Slovenije in nisem ugotovil težav, ki jih je videl Jože Jenko, ko pravi, da »smo Čebelarstvo Slovenije le s težavo izvlekli iz težav«. Čebelarji smo videli potek letne konference drugače. Potekala je vzorno, poročilo funkcionarjev Zveze je bilo dobro, le nekateri med njimi, tudi Jože Jenko, so pri obravnavanju pravil Zveze skoraj zahtevali spremembe in jih hoteli vsiliti vsem nam, a so potegnili kratko ter povzročili, da je ravnokar izvoljeni predsednik takoj odstopil, nato pa na prigovarjanje velike večine članstva pristal na enoletno vodenje naše Zveze.

Na zadnji seji IO Zveze ČDS so nekateri zahtevali poostreitev predpisov glede članstva čebelarjev, zahtevali so sprejem zakona o čebelarstvu in čebelarje s sankcijami primorati, da bodo vsi obvezno člani čebelarstva družstvene organizacije, da bodo plačevali večje zneske za čebelarstvo organizacijo itd. Še enkrat naj poudarim, da vsi čebelarimo prostovoljno, da imamo lastna osnovna sredstva in zato v civilni družbi in pravni državi nima nihče pravice nekoga prisiliti, da bo čebelaril, da bo gojil kokoši, zajčke itd. Take prisile ni nikjer v svetu. Čebelarjev ni mogoče izenačiti z ribiči ali lovci, ki nimajo svojih osnovnih sredstev, ampak upravljajo in koristijo družbeno ali narodno lastnino. To so gozdovi, reke, potoki, morja in v njih živeča živa bitja, ki so skupna lastnina, če hočete države ali družbe kot celote, zato morajo biti lovišča zakonsko urejena in članstvo v njih obvezno, da se ve, kdo ureja in odgovarja za naravna bogastva družbe.

Na lanskoletni skupščini Zveze ČDS so napadli komisijo, ki je bila komaj ustanovljena samo z nalogo, da z zaščitno znamko zaščiti slovenski med in tako doseže višjo ceno naših medov. Komaj smo pričeli z delom, pa je bil že očitek, da bi moralo biti to

že opravljeno. Ko je vodstvo prenovljene in razširjene komisije za ekonomsko problematiko in tehnologijo čebelarjenja prevzel Jože Jenko, je opustil delo na zaščitni znamki slovenskih medov. Važnejša mu je bila reklama za TRŽENJE in v Slov. čebelarju št. 9/88 je predlagal, da čebelaska društva takoj pričnejo zbirati in prostovoljno nakazovati finančna sredstva na tekoči račun ZČDS za reklamo čebeljih pridelkov. Vsak čebelar naj bi plačal po 1.000 din, kasnejši predlog pa je bil 2.000 din na pridobitni panj. Očitno je, da je bil tak predlog namenjen »drugim«, ne pa tudi predsedniku in članom te komisije. Nihče od članov komisije predlaganega prispevka ni nakazal. Torej, če je kdo resnično za tak predlog, bi moral biti za zgled, tako pa vse izpade po jugoslovansko, kjer so sklepi, resolucije, zaključki itd. vedno namenjeni drugim, ne pa tudi tistim, ki jih predlagajo ali sprejmejo.

Ker imajo dobiček od naših s težavo pridelanih čebeljih pridelkov trgovske organizacije, naj tudi same, tako kot do sedaj, skrbijo za reklamo, saj tudi TRŽIJO na naš račun. Sklep seje IO naše Zveze je bil, da predloga za ustanovitev sklada za reklamiranje s prispevkom po 2.000 din na pridobitni panj ne daje na dnevni red letne skupščine Zveze ČDS, ki bo aprila 1989.

Trditev v članku, da bi predsednik imel šele drugo leto kaj predati, je žalitev za predsednika in za celotni izvršni odbor ter za vse čebelarje. Naj naštejemo uspešne akcije ZČDS: Ureditve nabave sladkorja neposredno iz Ormoža, ki je za okoli 2.000 din cenejši od drobnoprodaje, Kmetijski inštitut Slovenije vodi selekcijo matic, organiziran je regres za selekcionirane in pridobitne matice, priznan je regres za zdravila za zatiranje varoe, potekalo je veliko tečajev, urejena je kadrovska problematika Zveze, vse komisije, razen ekonomske, uspešno delajo, posneli so kasetni film o vzreji, skrbijo za čebelarstvo naraščaj v čebelarstvih kroških, potekali so tečaji za čebelarstvo preglednike, izdali so Priročnik za zdravstveno varstvo čebel, v teku je priprava videofilmov o vzreji čebel prek leta, izdelali so osnutke planov kot pomoč občinskim čebelarstvom, uveljavljeno je čebelarstvo v republiškem merilu in dosežena je podpora republiških upravnih organov, kar se odraža pri podpori občinskih

organov do svojih občinskih čebelarških zvez ali društev, in še bi lahko naštevati.

Vsem čebelarjem predlagam, da preberejo članek podpredsednika Zveze ČD Slovenije Jožeta Jenka v Slov. čebelarju, št. 2/89, in da ocenijo njegovo objektivnost ali bolje neobjektivnost do čebelarjev Slovenije. Naša delegacija iz Celja bo verjetno

na letni konferenci ZČD Slovenije predlagala, da skupščina glasuje o zaupnici podpredsedniku Zveze ČD Slovenije Jožetu Jenku, in to tajno. Za nas čebelarje nikakor ni sprejemljivo, da je zaradi žalitve odstopil predsednik naše Zveze, ki je bil lani izvoljen, podpredsednik Jože Jenko, pisec članka, pa bi še ostal.

POTREBUJEMO UČINKOVITEJŠO ORGANIZACIJO

FRANCE JERAS

»Imam dva prevozna čebelnjaka. Pa ne gre in zato enega prodajam!« Kot oglasna ponudba in hkrati kot huda kritika razmer v čebelarstvu, so v polni dvorani odmevale besede človeka, ki mu na pogled ni manjkalo ne strokovnega znanja in razgledanosti, ne poslovnosti in niti ne pravih let ter fizične moči.

Podobno ilustracijo razmer občuti tudi vsak izmed nas na svoji koži. Že vrsto let se torej dogaja nekaj hudo resnega. Najbrž bi že vrgli puško v koruzo, če v naših vrstah ne bi bilo toliko ljubiteljstva in trmoglave zagnanosti, s katero se znova pobiramo in držimo pokonci – navkljub vsem morijam in rdečim številkam v naših čebelnjakih. Seveda se ne da prepričati, da ne bi med nas in našo organizacijo škodljivo vdirali vplivi družbenega utripa z vso njegovo politično in gospodarsko neučinkovitostjo. Zaradi ene izmed najbolj škodljivih idej, da je pomembno le preživeti, je tudi v nas čebelarjih že preveč neustvarjalnega malodušja in vdanosti v usodo. To dvojje pa seveda jemlje pogum in odvrača od učinkovitih akcij.

Pustimo ob tej priložnosti pri strani prizadevno delo večine čebelarških društev in njihovih občinskih zvez, saj ta zaradi vsebine delovanja še najmanj občutijo krizo družbene neučinkovitosti. Pomudimo se ob tistem, kar se dogaja in kar bi se moralo dogajati v Zvezi čebelarških društev Slovenije (ZČDS) in v Zvezi čebelarških organizacij Jugoslavije.

Bodimo konkretni in polistajmo po novjšem akcijskem dokumentu, ki je bil objavljen v Slovenskem čebelarju, v zadnji številki letnika 1987 kot Analiza stanja in predlogi za izboljšanje slovenskega čebelarstva.

K sreči in s pohvalo lahko ugotovimo, da je akcija regresiranega nakupa matic postala vseslovenska in da bomo, kot kaže, letos prvič doživeli zdravljenje čebel na račun družbenih sredstev po vsej republiki. Škoda pa je, da naša ZČDS (z jugoslovansko zvezo) očitno ne bo zmogla vseh administrativno-birokratskih ovir in zato rezultat preganjanja varoaze ne bo tak, kot bi lahko bil. Učinkoviti in opevani fluvalinat bo torej samo neuradno v široki uporabi, v organizirani družbeni akciji pa bo zajedavec verjetno še varen pred njim. Ali kot pravi Janez Pislak: »Mati bo ravnala gospodinjstvo in otroci ne bodo jedli svežega kruha, dokler bo še kaj starega.«

Prav pri zdravstvenem varstvu čebel torej republiški in federalni zvezi ne moremo oprostiti pičlih rezultatov, ki jih imata v dialogu z veterinarskima upravama in sploh s pristojno državno upravo kmetijskega resorja na obeh straneh. Kaže torej, da bo ob sklicevanju na prosto tržno konkurenčnost državni prostor še nekaj časa divje lovišče farmacevtske, komercialne in sploh vsakršne konkurence. Tako bodo še nekaj časa deževali očitki na račun državinega mačehovstva in neorganiziranosti, rotenje, naj se vendar že nehamo obnašati balkansko in vse besede o neprecenljivi naravni vlogi čebel pri opravljanju rastlin in vplivu na pridelek – kot bob ob steno.

Kaže, da je bila trditev, izrečena v ciklusu minulih četrtkovih predavanj v dvorani Iskrine palače v Ljubljani, zelo točna in so ji zato čebelarji soglasno pritrdili: »Bolezni desetkajo po naših čebelnjakih in puščajo opustošenje, vendar pa so hujši sovražnik kot bolezni cene čebeljih pridelkov, saj te ne prizanesajo nobenemu čebelarju.«

Teško bi naši ZČDS izrekli pozitivno

oceno, če se zaustavimo pri poglavju Gospodarski položaj čebelarstva že omenjenih predlogov za izboljšanje čebelarstva v Sloveniji. V eni izmed točk tega poglavja piše, da je treba cene čebeljih pridelkov uskladiti z drugimi kmetijskimi pridelki in da je odkupne cene čebeljih pridelkov treba sproti usklajevati z naraščajočo inflacijo. Kaj smo dosegli, občutimo. Okrogla miza v omenjeni Iskrini palači je prinesla ugotovitev, da bo – prvič, moral vsak slovenski čebelar, če hoče gospodarno čebelariti, vsaj 70 odstotkov čebeljih pridelkov sam prodati na drobno in – drugič, da prvovrsten med, za čigar kakovost mora osebno jamčiti čebelar, v takšni maloprodaji ne bo smel biti za več kot polovico cenejši kot v ZR Nemčiji. Tam pa stane kilogram domačega medu 16 mark. Pri nas torej kilogram medu v maloprodaji s čebelarjeve tehtnice ne bo manj kot 8 mark! Seveda, če hočemo reševati sami sebe in če nas pri prodaji ne bodo vodili lahkomišelnost, neučakavnost in prodajna panika.

Razumljivo pa je, da se je čez noč težko izviti iz kalupa podcenjenosti pridelka. Preobrata sploh ne bo, če ne bo enotnega vedenja in trdnega hotenja v naših vrstah in če bodo pri objavljanju cen v Slovenskem čebelarju sramežljivo priporočane prenizke vrednosti. No, in kar je morda pglavljivo: brez odlaganja je treba uresničiti predlog, da pri ZČDS dobimo »poseben sklad za raziskavo trga, reklamiranje čebeljih pridelkov in vzgojo potrošnikov za večjo porabo«. Velik korak bo narejen šele, ko bomo iz sence reklamiranja apiterapevtskih proizvodov potegnili med, o katerem sedanje reklame tako molčijo, kot da bi bil ta pridelek manj vreden ali celo škodljiv.

Kratko listanje po konkretnem dokumentu nas je torej opozorilo na nekatere ključne probleme čebelarstva. Ali če hočete, na tak način se kar same od sebe začrtajo najpomembnejše usmeritve za delovanje ZČDS. Potemtakem so najbrž odveč velika modrovanja, kako naj bi kandidat(i) za predsednika republiške zveze moral(i) predstaviti nekakšen osebni delovni program. Veliko bolj pametno, koristno in demokratično bo, če bo pred vsakoletnim zasedanjem skupščine ZČDS njen izvršni odbor toliko zgodaj pripravil osnutek delovnega programa za prihodnje obdobje, da ga bo mogoče objaviti v Slovenskem

čebelarju in pozvati članstvo, naj ga s svojimi dopolnili sooblikuje v predlog, ki ga bo obravnavala skupščina. Tako bi ob formalno deklariranem lahko uveljavili tudi dejanski demokratičen vpliv članstva in morda celo dosegli, da bi zadolžitve za nekatere programske naloge prevzela društva posameznih regij.

Sicer pa, ali je bilo s pravili zveze potrebno odvzeti društvom pravico do neposrednega sodelovanja (njihovih delegatov) na zasedanju skupščine? S skupnim delegatom vseh društev z območja ene občine se je vendar republiška zveza za nekaj korakov odmaknila od članstva! Vprašanje pa je tudi, ali je bilo dovolj premišljeno napisati za drugi najpomembnejši organ zveze – za izvršni odbor – določbo pravil, da se sestaja »najmanj dvakrat letno«. Kako naj bo potem ZČDS primerno dejavna in učinkovita, če se njena skupščina sestane le enkrat letno, kolektivni izvršilni organ, ki je odgovoren za uresničitev skupščinskih sklepov in delovnega programa zveze, pa le dvakrat. Že res, da lahko predsednik zveze po določilu pravil »po potrebi« skliče seje tudi večkrat. Vendar pa so bili v Zvezi čebelarskih organizacij Jugoslavije bolj realni. V statut so zapisali, da sklicuje predsednik kolektivnega izvršilnega organa seje »po potrebi, vendar pa najmanj enkrat na tri mesece«.

Mimogrede še tole osebno mnenje o Slovenskem čebelarju. Za demokratično odpiranje in učinkovitost ZČDS bi koristilo, da bi bil Slovenski čebelar vsaj v tolikšni meri uradno glasilo in sredstvo komunikacije med našimi organizacijami, kot je Bilten HP Medex uradno glasilo kooperantov in pogodbenih čebelarjev.

Razveseljivo bo, če bodo gornja razmišljanja vsaj malo utrdila prepričanje, da je večja organizacijska učinkovitost naše ZČDS mogoča, in če bodo dala nekaj spodbude pred bližnjim zasedanjem skupščine ZČDS. Najbolje pa bo, če bodo pripomogla, da bodo delegati z realnimi očmi, brez megalomanije, jemali delovni program ZČDS s prepričanjem, da je več vrednih nekaj uresničenih nalog, kot pa veliki načrti v oblakih.

Sedanji čas pa, saj vemo, da je ob vsesplošni krizi toliko razgiban, da nič več ne skriva niti gospodarskih niti političnih alternativ. Tako je jasno, da če v sedanji or-

ganizaciji ne bomo uspeli uveljavljati čebelar-
larskih interesov v zadostni meri, potem
bo potrebna nova – po meri čebelarja. Ide-
je o čebelarški organizaciji združenega tipa

so itak že dokaj stare; zadnji čas pa je tudi
vse več samoobrambnih razmišljanj po
vzorcju Slovenske kmečke zveze in tudi o
možnostih delovanja pod njenim okriljem.

ZAKLJUČNI RAČUN ZČDS ZA LETO 1988 V PRIMERJAVI S PLANOM 1988 IN REALIZACIJO V LETU 1987

PRIHODKI 1	Načrt 1988 2	Realiz. 1988 3	Index 3:2	Realiz. 1987 4	Index 3:4
1. Presežek iz leta 1987	864.139	864.139	100	151.970	573
2. Članarina in naročnina	100.000.000	113.554.380	114	42.046.535	271
3. Oglasi in Bilten	36.000.000	61.687.522	172	11.111.479	557
4. Realne obresti	300.000	605.000	202	128.979	473
5. Dotacije	5.000.000	6.234.000	125	6.064.455	103
6. Prodaja mater. in dr. prihodki	5.000.000	10.046.336	201	4.899.439	205
7. Najemnina	5.400.000	5.449.800	101	1.310.400	416
SKUPNI PRIHODKI V LETU 1988	152.564.139	198.441.177	130	65.713.257	302
ODHODKI					
1. Pisarniški material	600.000	1.175.108	196	317.721	371
2. Drobni inventar	400.000	496.248	124	125.751	397
3. Električna	1.200.000	1.000.241	84	412.635	243
4. Telefon	450.000	639.637	142	156.381	410
5. Komunal. storitve in invest. vz.	200.000	1.556.538	778	64.576	2432
6. Poštne splošne	1.000.000	1.067.854	107	490.182	218
7. Poština za SC	2.352.139	5.251.020	224	1.474.957	357
8. Tiskanje SC, vrečk in 1/2 pap.	60.000.000	88.907.967	149	25.973.550	343
9. Druge proizv. storitve, fotokop.	2.000.000	2.779.190	139	734.284	379
10. Najemnine za prostore	400.000	978.876	247	198.457	495
11. Avtorski honorarji brt	6.000.000	7.810.562	131	2.948.528	262
12. Pogodbena dela brt	10.000.000	16.320.397	164	5.217.368	313
13. Reprerentanca	1.000.000	775.620	78	138.090	562
14. Osební dohodki brt	50.000.000	34.288.431	69	19.287.606	178
15. Dnevnice in potni stroški	3.000.000	3.632.000	121	1.191.169	305
16. Prevozi na delo in malice	1.500.000	1.385.702	93	629.654	221
17. Zavarovalnine in banč. proviz.	600.000	827.560	138	199.430	416
18. Amortizacija	1.362.000	1.818.411	134	1.361.795	134
19. Material na zalogi	3.000.000	8.655.778	289	1.179.792	735
20. Stroški dela komisij	2.000.000	2.057.265	103	307.208	670
21. Članarina ZČOJ in drugim	4.000.000	3.131.177	79	2.440.038	129
22. Proslava 90-letnice	1.500.000	2.652.600	177	-	-
SKUPNI ODHODKI	152.654.139	187.208.182	123	64.849.118	290

STANJE NA SKLADIH: – Sklad Petra Pavla Glavarja.....	172.851 din
– Sklad ČIC.....	690.014 din
– Tiskovni sklad.....	63.425 din

STROŠKI TISKANJA IN IZDAJANJA SLOVENSKEGA ČEBELARJA V LETU 1988: (brez amorti-
zacije osn. sredstev in funkcionalnih stroškov prostorov) 106.821.007 din

OBRAZLOŽITEV:

Skupni prihodki so za okoli 45 milijonov višji, kot smo jih planirali oziroma za 202 % višji od lanskih, torej so se gibali v okvirih 217 % povišanja članarine v letu 1988 glede na leto 1987. Razlike pri postavki 3 (oglasí in Bilten) pa so nastale zaradi različnega prikazovanja inflacijskih obresti, ki so v letu 1987 in 1988 delno prikazane v tej postavki. Presežek prihodka nad odhodki v letu 1988 pa je nastal zato, ker je nekaj ČD vplačalo članarino za leto 1989 že v letu 1988. Pri odhodkih bi pojasnili le postavko 5, ki je porastla zaradi obnovitvenih del na stavbi ZČDS na Can-
karjevi 3 (streha, stopnišče, stranišča), in postavko 14, ki je nižja zaradi tega, ker smo imeli v letu 1988 enega delavca manj na plačilnem spisku (zaposlenega). Ostale postavke so v mejah normale, le v postavkah 19 in 20 je porast večji zato, ker smo kupili material na zalogo (odličja, obrazce ...). Vse ostalo povedo navedeni indici.

DELOVNI NAČRT ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE ZA LETO 1989

PREDLOG

Št.	NALOGA OZIROMA DEJAVNOST	Ocena (000) stroškov	Viri sred- stev	Nosilec oz. izvajalec
1. IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST				
1.1.	Izdajanje strokovnega časopisa »Slovenski čebelar« – 11 številk letno in enega zbornika o posvetovanju o sodobnem čebelarstvu ter ponatis »Priročnika za čebelarske začetnike«	250.500	članarina dotacije	ZČDS
1.2.	Dobavljanje, razmnoževanje, objavljanje in izposojanje izobraževalnih pripomočkov (literatura, filmi, videokasete, diafilmi...)	1.000	članarina dotacije iz- tržek	ZČDS CPK pri ZZS
1.3.	Priprava gradiva in snemanje izobraževalnega programa na videokaseto: »Čebelarjeva mesečna opravila«	120.000	SSIKPH- SRS dota- cija	ZČDS in HKS, CPK pri ZZS
1.4.	Priprava republiškega posvetovanja o sodobnem čebelarjenju v Ljubljani in Mariboru	3.500	dotacija CPK	ZČDS in CPK pri ZZS
1.5.	Priprava vsebine in organizacija posvetovanja čebelarskih predavateljev zaradi enotnejšega izvajanja predavanj po čebelarskih društvih	2.000	članarina dotacija	ZČDS in CPK
1.6.	Predavanja v čebelarskih društvih za izpopolnjevanje čebelarskega znanja članov ZČDS (dve predavanji v približno 100 društvih oz. zvezah)	–	občinske dotacije	Obč. kmet. skladi in ZČDS
1.7.	Strokovna in materialna pomoč čebelarskim krožkom in organizacija srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev v Murski Soboti	4.000	darila in članarina	Prireditelj ZČDS
1.8.	Strokovna in materialna pomoč čebelarskemu raziskovalnemu taboru in študentskemu krožku pri ZČDS	1.000	članarina	ZČDS
1.9.	S šolami, ki izobražujejo mlade za kmetovalce, moramo dogovoriti večji obseg pouka o čebelarstvu in v eno od njih vpeljati čebelarstvo kot fakultativni predmet v zadnjem letniku. Na BTF zaposliti stalnega znanstvenega sodelavca na katedri za čebelarstvo	–	posebna iz- obražev. skupnost	posebna iz- obražev. skupnost, kmet. šola, BTF in ISS
1.10.	S stalnimi izobraževalnimi akcijami obveščati prebivalce o nujnosti sožitja čebel z naravo in jih vzgajati v boljše potrošnike čebeljih pridelkov.	1.000	članarina	ZČDS, TV, radio in ča- sopisi
1.11.	Izmenjava obiskov na domačih in mednarodnih čebelarskih prireditvah (strokovnih posvetovanjih, razstavah itd.)	1.000	članarina dotacije	ZČDS in dru- gi inter.
2. ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBEL				
2.1.	Izvajati izobraževanje čebelarjev o epizootiološkem minimumu in pridobivanju osnovnih znanj o zdravstvenem varstvu čebel	–	kotizacija	Veterinarski zavodi in ČD
2.2.	Izobraževanje čebelarskih preglednikov in njihovo večje vključevanje v pomožna veterinarska dela	8.000	CPK dota- cija	veterinarski zavodi
2.3.	Dopolnilno izobraževanje in specializacija veterinarjev za čebelje bolezni	2.000	CPK	RVU, RSV
2.4.	Vodenje enotne in učinkovite veterinarske pomoči čebelarjem na območju vse Slovenije za zatiranje varroze	500.000	dotacija SSI	RVU in PSV
2.5.	Stalno spremljanje in sprotno obveščanje pristojnih veterinarskih zavodov o zdravstvenem stanju čebel			čebelarska društva
2.6.	Sodelovanje z veterinarskimi zavodi in razvojnimi inštituti pri razvijanju novih zdravil za zdravljenje čebeljih bolezni			zdravstvena komis. ZČDS

2.7.	Sodelovanje v komisiji za izbiro najmanj škodljivih kemičnih zaščitnih sredstev za varstvo rastlin pri Združni zvezi Slovenije			zdravstvena komis. ZČDS
3. RAZISKOVALNA IN POSPEŠEVALNA DEJAVNOST				
3.1.	Sodelovanje pri delu na selekciji in v komisiji za priznavanje plemenišč pridobitnih matic	9.000	namenska sredstva	RVU, Medex, Hmezad, KIS in ZČDS
3.2.	Vzpodbuditi raziskovalno delo na področju zdravstvenega varstva čebel, uvajanje sodobne tehnologije in tehnike v čebelarstvo, raziskavo gozdnega medenja in medovite flore v celoti		namenska sredstva	BTF, Medex, Hmezad, KIS
3.3.	Premiranje vzreje pridobitnih matic pri kupcih iz SR Slovenije (približno 6000 matic)	72.000	dotacija SSI	ČD in KIS
3.4.	Pravočasno informiranje čebelarjev o medenju na kmetijskih posevkih, grmičju in v gozdu			ZČDS, Medex
3.5.	Pospeševanje pridelave vseh čebeljih pridelkov in uvajanje specializacije za posamezne zahtevnejše čebelje pridelke			Medex, ZKS, ZČDS, Hmezad

Št.	NALOGA OZIROMA DEJAVNOST	Ocena (000) stroškov	Viri sredstev	Nosilec oz. izvajalec
4. PAŠNI KATASTER				
4.1.	Dokončanje popisa stojišč čebelnjakov in vsakoletno dopolnjevanje tega s spremembami na terenu	15.000	namenska sred. SSIKP SRS	ČD in KIS
4.2.	Izdelava vegetacijskih kart za posamezna z. medovitim rastlinjem pokrita območja Slovenije		namenska sred.	Inštitut za gozd. in les. KIS
4.3.	Izdelava kart gozdnega in drugega medenja po posameznih pomembnejših območjih		namenska sred.	
4.4.	Obdelava zbranih podatkov in na njihovi podlagi izdelava pašnih katastrov in pašnih redov za posamezna zaključena območja		namenska sred.	KIS, ZČDS, ČD
4.5.	Dopolnitev Pravidnika o pašnem katastru in koriščenje čebeljih paš			ZČDS, KIS
5. ŠIRJENJE MEDOVITEGA RASTLINJA				
5.1.	V Slovenskem čebelarju objavljati v času sajenja oz. sejanja, katere vrste medovitih rastlin je primerno saditi in kje se dobe			ZČDS
5.2.	Z drevesnicami, vrtnarjami in semenarjami dogovoriti širjenje medovitih vrst rastlin			ZČDS in omenj. ustanov
5.3.	Čebelarke krožke, čebelarke družine in društva, osnovne in srednje šole, vzdrževalce rečnih korit, cest in parkov moramo pritegniti k načrtnemu zasajanju medovitega rastlinja (osebni stiki, dopisi)			ZČDS in ČD
5.4.	Obveščanje lastnikov cvetočega rastlinja, da ne škropijo svojih nasadov s kemičnimi sredstvi v času cvetenja	300	članarina	ZČDS in RTV
5.5.	Sodelovanje v akcijah društev za varstvo in izboljšanje okolja			ZČDS, ČD

6. GOSPODARJENJE V ČEBELARSTVU		
6.1.	Vključevanje čim večjega števila čebelarjev v tržno organizirano proizvodnjo v poslovne čebelarske organizacije in zadruge	ZČDS in omenjene organ.
6.2.	S poslovnimi čebelarskimi organizacijami doseči večkratno letno usklajevanje odkupnih cen ckvarjajo s preskrbo prebivalstva z živili. Doseči uvozne carine in kontrolo kvalitete uvoženega medu	ZČDS, ZČOJ in zvezni organi
6.4.	Za zaščito domačih sortnih medov in potrošnika je treba uvesti zaščitno znamko domačih medov	od prodaje nalepk
6.5.	Pri Živinorejski poslovni skupnosti oživiti delo Odbora za čebelarstvo, predvsem njegov ekonomski vidik	1.000 članarina
7. ORGANIZIRANOST ČEBELARJEV		
7.1.	Tudi v bodoče bomo skušali pridobivati čimveč neorganiziranih čebelarjev v vrste ZČDS in v ta namen nuditi vsi pomoč društvom	ZČDS, ČD
7.2.	Ohranjali in izboljševali bomo vse obstoječe in uvajali nove oblike samoupravne organiziranosti naše organizacije	ZČDS, ČD
7.3.	Preko RVU in drugih pristojnih inštitucij si bomo prizadevali uvesti enoten popis vseh slovenskih čebelarstev, kar bo omogočalo boljše zdravstveno zaščito in izobraževanje čebelarjev	RVU RKKGP ZČDS

LEGENDA KRATIC:

ČD	– čebelarska društva
ZČDS	– Zveza čebelarskih društev Slovenije
RKKGP	– Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
KIS	– Kmetijski inštitut Slovenije
ZZS	– Zadrufna zveza Slovenije
SSIKPHSRS	– Samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu SR Slovenije
RVU	– Republiška veterinarska uprava
CPK	– Center za pospeševanje kmetijstva
ISS	– Izobraževalna skupnost Slovenije
PSV	– Poslovna skupnost za veterinarstvo Slovenije
RSS	– Raziskovalna skupnost Slovenije

Določitev višine letnih povračil za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki cest za cestna motorna vozila in priklopna vozila (Ur. l. SRS, 3/89, str. 225)

S tem sklepom se na podlagi osnov in meril, določenih v sklepu o določitvi kriterijev in meril za povračila za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki cest za cestna motorna vozila in priklopna vozila (Uradni list SRS, št. 25/83), določajo višine letnih povračil.

Višina povračil za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki za cestna motorna vozila in priklopna vozila, znaša za dobo dvanajst mesecev:

1. za tovorna vozila in specialna tovorna vozila, namenjena za prevažanje določenih tovorov, glede na nosilnost:

4. za delovna vozila ne glede na nosilnost in maso 119.000 din.

Po tej podtočki se plačuje povračilo tudi za preurejena vozila za prevoz čebel, za prevoz konj, potujoča prodajalna, potujoča knjižnica, zabaviščno vozilo (luna park), vozila za dvigovanje vozil (pajk, avtomobil za prevoz poškovodovanih vozil).

5. za priklopna vozila:

c) za delovna priklopna vozila, ne glede na maso 28.000 dinarjev.

Po tej podtočki se plačuje povračilo tudi za naslednja specialna tovorna priklopna vozila: preurejeno priklopno vozilo za prevoz čebel.

Ne glede na določilo prejšnjega odstavka se za vlačilec, ki je namenjen izključno za vleko polpriklopnika, preurejenega za prevoz čebel, in se registrira skupaj s takim polpriklopnikom, plača povračilo po 4. podtočki.

POROČILO Z OBČNEGA ZBORA ČD DOBREPOLJE ANDREJ DVORŠAK

Čebelarstvo društvo Videm-Dobrepolje se je lani srečalo s hudo gnilobo čebelje zalege. Zato je tudi razprava na občnem zboru, ki se ga je udeležilo dve tretjini članov, izzvenela kot poziv, da je v prihodnje potrebno več narediti za zdravstveno varstvo čebel in izobraževanje čebelarjev.

Ta ugotovitev ni nova, le težko jo je uresničiti. Društvo se ubada s finančnimi težavami, kajti denarja za realizacijo vseh zastavljenih načrtov nima. Kljub številnim akcijam, s katerimi so skušali pridobiti finančna sredstva za izobraževanje in zdravstveno varstvo čebel, se je v blagajni nabralo komaj toliko sredstev, da so lahko pregledniku Alojzu Mikliču plačali del stroškov za prevoze ob obiskih čebelarjev, ko je pregledoval njihove panje.

Hudo gnilobo je ugotovil v štirih čebelnjakih, od katerih je le eden prevoznik, ostali trije pa so stalni. Med temi čebelnjaki je eden oddaljen od ostalih več kot tri kilometre. Ker je preglednik ugotovil hudo gnilogo konec čebelarstva sezone, bo šele ponovni pomladanski pregled teh čebelnjakov pokazal, ali so jo čebelarji uspešno zatrli. Pri tem moramo poleg prizadevnega Mikliča pohvaliti še veterinarsko inšpektorico občine Grosuplje, ki je v najkrajšem času poskrbela, da so čebelarji dobili odškodnino za uničene čebele in satje, in sicer po 80.000 dinarjev za panj.

Na občnem zboru so se dogovorili, da Alojz Miklič, edini preglednik v društvu, tudi letos opravi temeljit pregled vseh čebelnjakov. Nasploh so člani ČD Videm Dobrepolje menili, da bi bilo potrebno pregledati na hudo gnilogo čebelje zalege opravljati vsaj vsako drugo leto.

Poskušali pa so poiskati tudi ustrezno rešitev za izobraževanje. Ker nimajo denarja za honorarje predavateljem, so se dogovorili, da bodo vsak prvi torek v mesecu v domu upokojencev organizirali srečanja čebelarjev, na katerem bodo izmenjevali izkušnje. Lani so imeli le dve predava-

nji o biološkem zatiranju varoe, o čemer je predaval predsednik društva Anton Fabjan, in ob ogledu video kasete ZČDS še o vzreji matic. Nekaj članov se je udeležilo tudi predavanj, ki jih je organiziralo sosednje Čebelarstvo društvo Grosuplje.

Kljub številnim poizkusom in kljub temu da je ravnatelj osnovne šole sam napreden čebelar, društvo ni uspelo ponovno oživiti dela šolskega čebelarskega krožka. Zataknilo se je pri denarju za prevoz mentorja in tako je šolski čebelnjak propadel. Čebelarstvo društvo pa ni vrglo puške v koruzo in ima trenutno nedejavnost šolskega čebelarskega krožka zgolj za prehodno krizo, ki ne more in ne sme trajati predolgo.

Upravni odbor društva, ki je bil med letom zelo aktiven, je skušal organizirati tudi ustrezno pasišče za čebele. Ljubljanski obrtnik Rado Bergant je društvu podaril žico za električnega pastirja, nekaj izolatorjev pa bodo prispevali čebelarji sami. Dogovorili so se tudi, kje naj bi to skupno pasišče bilo in kakšen bo pašni red, vendar je hoja medila preslabo, da bi bil prevoz upravičen.

Še naprej ostaja odprto vprašanje pašnega čebelnjaka na Vrbovcu, ki ga že več let uporablja kot stalni čebelnjak nek čebelar iz Kočevja. Čebelnjak so zgradili pred štiridesetimi leti, ob preoblikovanju občin in reorganizacij čebelarskih društev pa so ga začasno opustili.

Med pomembnejšimi akcijami, ki so jih dobrepoljski čebelarji izpeljali lani, je nedvomno razstava čebelarske opreme, ki sta jo postavila Alojz Miklič in Jože Čad in je bila dobro obiskana. Druga pomembna akcija pa je bila medsebojna solidarnostna pomoč zaradi izgub čebeljih družin v zimi 1987/88. Predsednik društva Anton Fabjan je tako daroval sočebelarjem kar 25 čebeljih družin in rojev!

Društvo je po daljšem času sprejelo nekaj novih članov, kar kaže, da se kljub krizi zanimanje za čebelarjenje ne zmanjšuje.

STANKO SUNČIČ

Člani Čebelarskega društva Križevci pri Ljutomeru smo se novembra 1988 za vedno poslovili od našega dolgoletnega člana Stanka Sunčiča iz Krištanec.

Rodil se je leta 1922 v Borec. Izučil se je za mizarja. Po poroki se je preselil v Krištance, kjer sta si z ženo postavila dom in tudi čebelnjak. Po službi je pridno obdeloval zemljo in vestno čebelaril. Ves prosti čas je posvetil čebelam in delu v čebelarskem društvu.

Od priljubljenega čebelarja in krajana se je na njegovi zadnji poti poslovilo mnogo ljudi.

Čebelarji pa smo mu hvaležni za ves trud in delo, ki ga je vložil v čebelarstvo.

Čebelarsko društvo
Križevci pri Ljutomeru

JOŽE TROST

Nepričakovano je bila prekinjena nit življenja mizarškega mojstra in čebelarja Jožeta Trosta.

Rodil se je leta 1911 v skromni delavski družini. Po končani osnovni šoli se je izučil za mizarja.

Potem ko je leta 1950 pričel čebelariti, je bogato mizarško znanje s pridom uporabljal tudi za potrebe čebelarjenja. Njegovo delo so številni AŽ panji, plemenilčki, pitalniki, smukalniki, premični ali stalni čebeljnaki in drugi za čebelarska opravila pomembni pripomočki.

Srečevali smo ga, ko je sam ali skupaj s svojo družino odhajal k svojim ljubljankam v Gornji Ig, na Belo in Katarino. Čebele je imel tudi ob svojem domu v Trnovem v Ljubljani.

Vedno je tudi sodeloval na predavanjih, posvetovanjih, zborih, družabnih srečanjih in drugih aktivnostih izanskih čebelarjev. Ob samoizobraževanju si je tako bogatil

teoretično, predvsem pa praktično čebelarsko znanje.

Ostal bo spomin na skromnega, poštenega in ustvarjalnega človeka, našega stanovskega tovariša. To potrjujejo tudi njegove misli, ki jih je izrazil takole: »Ne znam veliko govoriti, tega mi narava ni dala, znam pa spoštovati in imeti rad ljudi.« Svoje besede je potrjeval z vedno nasmejanim obrazom, skromnostjo in delom.

Njegovo delo in plemenite moralne vrednote simbolizira tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

Slava njegovemu delu in spominu!

Čebelarska družina

Sameva tam gori čebelnjak
obstal za vedno je Tvoj korak,
kje Tvoje skrbne so roke,
pogrešajo jih čebelice,
saj rekel si jim ljubice.

(A. Firm)

V SPOMIN PETRU GRABNARJU

V hladnem decembrskem dnevu 1988 smo se moravški čebelarji, borci, gasilci, lovci in upokojenci ob številnih praporih poslovili od dolgoletnega člana čebelarskega društva Moravče Petra Grabnarja.

V društvo se je vključil leta 1952, istega leta pa je bil izvoljen tudi za tajnika društva. Tajniška dela je opravljal polnih 25 let, t. j. do leta 1977, ko je bil izvoljen za predsednika društva. Čebelaril je od leta 1929 do 1936, ko je moral zaradi drugih obveznosti prenehati z rejo čebel.

Kot tajnik in predsednik društva si je prizadeval za vzgojo in izobraževanje članov društva, predvsem pa za vključevanje mladih čebelarjev, saj je bil njihov dolgoletni mentor. Nesebično je skrbel za izvedbo programa društva, za preskrbo članov s čebelarskimi potrebščinami, za vsestransko pomoč pri čebelarskih opravilih. Zelo aktiven, prizadeven in delaven je bil pri organizaciji in izvedbi čebelarskega tabora, ki je postal vsakoletna tradicionalna prire-

ditev moravških čebelarjev.

Za dolgoletno čebelarstvo delo in prispevek k razvoju čebelarstva sta mu Čebelarstvo društvo Moravče in ZČD Slovenije izrekli pisna priznanja, dodelili plakete in odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Priznanja in odlikovanja je prejel tudi od drugih društev, organizacij in organov družbenopolitičnih skupnosti. S svojim prizadevnim delom je prispeval k napredku društva in se uvrstil med zaslužne može, ki so pripomogli k ugledu slovenskega čebelarstva.

Čebelarstvo društvo
Moravče

FRANC KLANČNIK

Po dolgotrajni bolezni je konec leta 1988 umrl naš član Franc Klančnik. Rodil se je leta 1912 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Že v rani mladosti je izgubil starše in kot otrok okusil vse tegobe življenja. Leta

1943 se je aktivno vključil v NOB in bil do konca borec Zidanškove brigade. Po vojni se je zaposlil v železarni Ravne. Po naravi je bil vesten in delaven, vedno pripravljen pomagati drugemu, zato je bil med ljudmi priljubljen in je prejel tudi več družbenih priznanj. Z ženo sta si zgradila svoj dom in pričel je čebelariti. Čebelaril je več kot dvajset let in bil je tudi član naše organizacije. Ob koncu lanskega leta smo se na starotrškem pokopališču s praporom poslovili od njega. Ohranili ga bomo v lepem spominu kot dobrega čebelarja in priljubljenega tovariša.

Čebelarstvo društvo
Ravne na Koroškem

RUDOLF KLEMENČIČ

Tiho in mirno, kot je živel, se je decembra 1988 od nas poslovil dolgoletni čebelar Rudolf Klemenčič, član čebelarstva družine Besnica. Rojen je bil leta 1903 v majhni vasi Topolje nad Selško dolino. Pred drugo

svetovno vojno se je poročil in v vasi Ne-

milje postavil lep dom, poleg njega pa tudi čebeljak, v katerem je zelo uspešno čebelaril. Izučen je bil za kolarja. Svojo pridnost in znanje je prenašal na mnoge mlade fante, ki so se pri njem izučili tega poklica.

Že kot mladenič je vzljubil naravo in čebelaril v kranjičih. Pozneje je čebelaril v AŽ panjih, ki jih je sam izdeloval. V naši čebelarški organizaciji je bil več let predsednik in blagajnik. S svojo dobrohotnostjo je nam, mlajšim čebelarjem velikokrat pomagal z nasveti in zgledi, saj je do svoje smrti čebelaril s 15 AŽ panji. Za svoje delo v čebelarstvu je bil odlikovan z odličjem Anton Janša III. stopnje. Bil je tudi član zelene bratovščine, zato smo se z željo, da nadaljujemo njegovo delo, poslovili od njega skupaj z lovci. Ostal nam bo v najlepšem spominu.

Čebelarstvo družina
Besnica

EDI SMRDELJ

Nepričakovano je decembra 1988 umrl vztrajen in marljiv čebelar EDI SMRDELJ, predsednik čebelarstva družine in nosilec zaslužnih priznanj Anton Janša III. in II. stopnje. Bil je dober čebelar in iskren prijatelj, zato ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo družina
Košana

ALBIN VOGEL

Želel si je pomladi, vendar je tako kot njegove čebele ni dočakal. Čebelarstvo družina Mežica je ponovno izgubila enega svojih vestnih članov. Albin Vogel je bil rojen leta 1938. Kot kmečki sin je kmalu vzljubil čebele. Ob prvi priložnosti pa si je ustvaril lastno čebelarstvo. Čebelaril je uspešno in bil vesten član naše družine, dokler mu je zdravje to dopuščalo.

Čebelarstvo družina
Mežica

SIMON RUS

Narava se je pripravljala k zimskemu počitku, prav tako tudi tvoje čebele, ti pa si po težki in hudi bolezni tiho odšel, zapustil svoje čebele, ženo, nas čebelarje, tvoje prijatelje. Simon se je rodil leta 1922 v Podvincih pri Ptujju kot kmečki otrok. Že kot 18-letni fant je pričel čebelariti.

Tudi njega druga svetovna vojna ni obšla. Moral je v vojno, bil v NOB kot borec 5. prekomorske brigade in pri osvoboditvi Gospiča je bil hudo ranjen.

V času odsotnosti od doma sta poskrbeli za njegove ljubljene čebele njegova mati in sestra.

Po srečni vrnitvi domov je nadaljeval s čebelarjenjem ter čebelaril vse do prežgodnje smrti. Takoj se je vključil v čebelarsko organizacijo, opravljal več društvenih funkcij, za požrtvovalno delo v organizaciji prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

Da je bil med čebelarji, gasilci ter vaščarji res priljubljen smo videli po velikem spremstvu smo videli na njegovi zadnji poti na novo ptujsko pokopališče v Rogoznici.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je tako ljubil.

Čebelarska družina
Ptuj

MALI OGLASI

Prodaj večje število čebeljih družin na AŽ in satnike. Jože Hladnik, Gorenja vas 222, tel.: (064) 68-371.

Prodaj večje število čebeljih družin na AŽ satju, 10-satarjev. Tel.: (069) 73-525.

Prodaj Stanike AŽ mere. Tel.: Orel (061) 559-594.

Prodaj 50 čebeljih družin na AŽ satju. Tel.: Strehar (062) 811-460 po 20. uri.

15 družin na AŽ panjih prodaj. Tel. (061) 723-123.

Prodaj 12 naseljenih AŽ panjev, 11 7-satnih, dva polnaklada, avtoprikolico z 10 AŽ panji, kot samostojni čebeljak. Tel.: (061) 611-173.

Prodaj 35 čebeljih družin v 2/3 nakladah. Rudi Anžel, tel.: (063) 713-620 popoldan.

Prodaj čebele na satju 10-satarje. Spenko Stane, Bukovica 2, Vodice.

Prodaj prevozni okovan čebeljak z 10 vdelanimi AŽ panji na kovinskem podstavku. Priključitev na osebni avto. Prodaj tudi čebelarski pribor. – Ljubljana (061) 344-864.

Prodaj TAM 5000 preurejen za prevoz 60 AŽ panjev z atestom. Jože Vide (068) 42-020, interna 264 dopoldan.

Prodaj 10 čebeljih družin na AŽ satju. Telefon (0608) 79-431, Zvonko Jerele, Bohorska 1, 68281 Senovo.

Prodaj glasilo »Slovenski čebelar« letnike 1969 do 1985 vse izdaje. Nekaj izvodov letnikov 1951 do 1962. Na račun vzamem čebele. Ivan Grabnar, Ardor 7, 68274 Raka ali telefon (0608) 75-535.

Prodaj komplet čebelarstvo – 25 LR panjev. Tel.: (067) 72-934 (ob delovnikih popoldan).

Prodaj 20 čebeljih družin v 9 satnih AŽ panjih ali na satju. Franc Seničar, Gorica pri Slivnici 55, 63263 Gorica pri Slivnici. Tel.: (063) 745-108.

Izdelujem plastične matične rešetke za LR panje dimenzije 504 x 412 mm debeline 0,5 mm, za zaklade in ostale dimenzije po naročilu, begalnice za izgon čebel iz medišč in spenjalce za povezovanje LR panjev. Informacije in naročila sprejemam pisno ali po telefonu (061) 576-364. Ing. Miro Rukavina, Marije Hvaličeve 38, Ljubljana-Podutik.

SPREJEMAM prednaročila za matice. Matice bodo odbrane, primerne in označene. Nudim tudi čebelje družine na 7 in 5 satov, matice so lanske, označene in odbrane. AŽ satni okvirji. Čuža 7 (Na klancu 34), 61360 Vrhnika, tel.: (061) 751-282.

Prodaj 10 AŽ družin na satju. Vinko Zupanc, Pipanova 29, Senčur.
Prodaj 20 čebeljih družin na AŽ satju. Tel.: (0608) 68-330.
Prodaj 20 naseljenih AŽ panjev s priborom. Stanko Ameršek, Žurkov dol, Sevnica.
Prodaj čebele na AŽ satju. Antončič, Dobova, tel.: (0608) 67-328.
Prodaj TAM 5000, predelan za 66 AŽ panjev – nedokončan, z novimi akumulatorji, potrebna še zaključna dela. Inf. zvečer: (068) 52-519.
Prodaj 6 družin na Fararjevih in AŽ satih ter kupim »Sodobno čebelarstvo« II. del. Mišo Serajnik, 64264 Boh. Bistrica, Vackova 5, tel.: (064) 76-188.
Prodaj nove AŽ panje na 9 in 10 satov. Franc Debevec, Ramovševa 34, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 264-926.
Prodaj Regal z desetimi prostori v velikosti AŽ 9-satarja skupaj. Ivan Mihelič, Poljšica 23, Podnart.
Prodaj 50 družin na 7 satih, lahko tudi s prašilčkom. Družine so zdravljene s fluvalinatom. Bogdan Kocjančič, Dekani 297, tel. po 20. ur: (066) 58-386.
Prodaj 9 in 10-satne AŽ panje, nove, rogličene, prednja stran toplotno izolirana. Primerni za prevažanje. Tel.: (067) 81-659 popoldne.
20 družin na AŽ satju s panji ali brez prodaj. Borut Sajovic, tel.: (064) 47-063.
Prodaj paketne roje v »tuba paketih«. Na prtljažniku osebnega avtomobila se lahko naenkrat prepelje preko 50 rojev v tuba paketih. Dostava koncem maja. Bogdan Tesla, Partizanskih pilota 28 c, 57000 Zadar.
Prodaj električne grelce za panje. Pospešuje zgodni razvoj čebeljih družin. Pošljem prospekt. Hrvoje Erpačić, 41050 Remete – Zagreb, Gornji Bukovac 129, tel.: (041) 224-009 do 18. ure.
Prodaj čebelje družine na satju (7 in 10 sat.). Horvat, Serčerjevo nas. 9, Murska Sobota. Tel.: (069) 23-108 popoldan.
Prodaj amonijev nitrat za omamljanje čebel pri narejenjih (umetencih). Vzorec in prospekt vam pošljem, če priložite znamke za odgovor. Hrvoje Erpačić, 41050 Remete – Zagreb, Gornji Bukovac 129, tel.: (041) 224-009 do 18. ure.
Kas, naravno zdravilo proti varoozi in noseimi, iz borovih vršičkov in pelina ali le sestavine zanj prodajam. Pošljem po pošti s povzetjem. Janez Firm, Podšentjur 10, 61270 Litija, tel.: (061) 882-096.
 Kot dodatek spomladanski dražilni krmi ali pogačam.

CENE MEDU IN CENE ČEBELJIH DRUŽIN

Zaradi visoke podražitve sladkorja in goriv so čebelarji povečali ceno medu na domu in ga prodajajo po 40.000 din, gozdni med pa po 45.000 din kilogram. Cene čebeljih družin so od 350.000 din do 450.000 din ali zaležen sat po 50.000 din.

Uredništvo

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, Andrej Jernej, inž. Ervin Kuhar, Aleš Mižigoj in inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Boris Slavec in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Cena posamezne številke je 6.400 din.

Letna naročnina za nečlane: v domovini znaša 72.000 din, v tujini pa 14 USA dolarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Članarina, v katero je všteta tudi naročnina za Slovenskega čebelarja, znaša 48.000 din. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela stran – 720.000 din, pol strani – 420.000 din, četrt strani – 210.000 din. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 1.600 din za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki presegajo 40 besed.

Številka dinarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636. Številka deviznega računa pri LB-GB v Ljubljani je: 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju št. 421-1/74 pristojnega republiškega organa je časopis oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiska Tiskarna KURIR, Ljubljana.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

MALI OGLASI

- Prodam** nekaj čebeljih družin na 10 satih AŽ. So zdrave in primerno močne, Alojz Kubelj, Bukovica 54, Vodice.
- Prodam** čebele v LR panjih in AŽ satju. Ločičnik Marjan, Mozirje 276, 63330 Mozirje. Tel. (063) 840-041. (41) dopoldan.
- Prodam** 10 ČD na AŽ na 9 satih ter nizko nakladne panje. Franc Cesar, Jelovška 39, Bohinjska Bistrica.
- Prodam** kamion TAM 6500. Tel.: (061) 226-776.
- Ugodno prodam** 12 ČD na AŽ satju koncem aprila, matice so lanske. Florjan Kožel, Šutna 13, Kamnik.
- Prodam** večje število čebeljih družin na satju. Tel. (069) 77-135.
- Prodam** 15 čebeljih družin na AŽ satju. Ivan Koderman, Ljubljanska 3 a, Kamnik. Tel. (061) 832-388.
- Prodam** 6 novih AŽ sedemsatarjev. Tel. (061) 484-144.
- Prodam** stiskalnico za satnice, 20 naseljenih AŽ panjev, 10 praznih AŽ panjev po 50.000 din in prikolico za prevoz 12 AŽ panjev. Alojz Klenovšek, Konjsko 7, Boštanj, tel.: (068) 82-203.
- Prodam čebelnjak** – kontejner, Vojko Veber, Goričane 39 c, Medvode. Tel.: (061) 612-235.
- Prodam** 20 AŽ čebeljih družin v panjih ali brez. Jože Kranjc, Rožno 56, 68283 Blanca. Tel.: (0608) 88-396.
- Prodam** satne pitalnike za pogače za AŽ panje do 3 kg ter zaboje za prenos satja na 7, 10 in 14 okvirjev. Franc Senčar, Križevci pri Ljutomeru 56 c. Tel.: (069) 87-423.
- Prodam** 5 čebeljih družin – AŽ panjih v mesecu aprilu oziroma maju. Franci Hubat, Šmartno 33, 64207 Cerklje na Gorenjskem. Tel.: (064) 42-379.
- Prodam** večje število čebeljih družin na 7 in 10 AŽ satov. Tel.: (064) 26-209.
- V najem** vzamem do 30 čebeljih družin v AŽ panjih, desetsatarjih. Ponudbe pošljite na naslov: Adolf Zupanek, Kovičeva 217, 61230 Domžale.
- Prodam** večje število čebeljih družin s panji ali brez. Tel.: (068) 73-486.
- Parcelo** v bližini Dolenjskih Toplic, odlična paša za čebele, možnost postavitve čebelnjaka, sončna lega in asfaltiran dostop, ugodno prodam. Tel.: (061) 554-703.
- Prodam** 18 AŽ panjev 10-satarjev z vgrajenimi osmukalniki in 3 9-satarje. Tel.: (064) 22-704.
- Prodam** 20 LR panjev z družinami v dveh nakladah in 10 družin (5 in 7 satarjev AŽ in LR). Luini Alojz, Vegova 6, 66000 Koper, tel.: (066) 23-631.
- Prodam** čebelje družine na AŽ satju, delno s panji in prevozni čebelnjak. Osterc Jože, Ključarovci 1, 69242 Križevci pri Ljutomeru, tel.: (069) 87-601.
- Prodam** 40 čebeljih družin na AŽ satju. Janez Čadež, Trboje 6, 64000 Kranj, tel.: (064) 35-050, ob delavnikih dopoldne.
- Prodam** nekaj čebeljih družin na LR satju. Tel.: (0608) 88-465 od 18. do 20. ure.
- Prodam** več zdravih in močnih čebeljih družin na AŽ satju brez panjev (14-9 satarjev + 6-7 satarjev). Čebele bodo na razpolago po 20. 4. 89. Tel.: Ribnikar, (064) 21-654.
- Prodam** nekaj čebeljih družin na AŽ satju. Andrej Pančur, Ovsevek 19, Kamnik.
- Prodam** čebelje družine na AŽ satju in LR satju s panji ali brez v aprilu. Korošec Silvo, Brankovo 4, 61315 Velike Lašče, tel.: (061) 781-180, sl. (061) 781-082.
- Zastavo** 620, predelano v prevozni čebelnjak za 36 AŽ panjev z atestom – reg., prodam. Tel.: (066) 57-615.
- Prodam** 20 družin na 7 AŽ satih. Tel.: (064) 49-215.
- Prodam** 6 novih 10 sat. in 3 rabljene panje z osmukači. Hafner Jože, Godešič 28, Škofja Loka, tel.: (064) 632-930.
- Kupim** čebele na AŽ satju. Tel.: (061) 343-093.
- Prodam** 10 čebeljih družin na AŽ satju. Janez Ribnikar, Pristava 52, 64290 Trzič, tel.: (064) 57-308.
- Prodam** čebelje družine v LR panjih tudi na satju. V maju in juniju prodam paketne čebele. Drago Korbar, Kočna 16, 64273 Blejska Dobrava.
- Čebelje** družine na AŽ satju ugodno prodam. Tel.: (069) 48-398.
- Prodam** 20 čebeljih družin na AŽ satju. Jože Kovač, Predoslje 131 a, 64000 Kranj.
- Prodam** večje število čebeljih družin na satju. Maks Medved, Dragonja vas 40 a, 62326 Cirkovce, tel.: (062) 792-333.
- Prodam** čebelnjak za 36 družin, lahko tudi vikend. Anton Skobe, Ponoviče 30, 61282 Sava, tel.: 874-065.
- Prodam** skoraj nov lesen čebelnjak za 21 AŽ panjev. Bevc, Partizanska pot 26, Litija.
- Prodam** čebele na satju. Tel.: (069) 21-964.
- Prodam** 9 naseljenih AŽ gromovih panjev. Jože Prus, Krmačina 6, Metlika.
- Prodam** 30 naseljenih AŽ desetsatarjev. Tel.: (061) 485-669.

Prodam dve prikolicī, urejeni kot prevozni čebelnjak, prevoz je možen z osebnim avtom, vsaka prikolica ima dvanajst naseljenih družin v 10-satnih AŽ panjih. Štefan Vukovič, Pretnarjeva 7, Ljubljana-Višmarje, tel.: (061) 50-918.

